

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Кафедра міжнародних економічних відносин та маркетингу

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня магістр

на тему: **«НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ТРАНСКОРДОННОГО ТА
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ВАРАСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Виконав: студент 2 курсу, групи Мев-61

Романік Микола Петрович

напряму підготовки 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 292 «Міжнародні

економічні відносини»

Керівник: Линдюк А.О.
(Прізвище та ініціали)

Рецензент: _____
(Прізвище та ініціали)

Міністерство освіти та науки України
Львівський національний університет природокористування
Кафедра міжнародних економічних відносин та маркетингу
Освітній ступінь «Магістр»
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
МЕВ та маркетингу
(назва кафедри)

(підпис)

Линдюк А.О.
(прізвище, ім'я, по батькові)

«06» березня 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Романік Микола Петрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи): Напрями активізації транскордонного та міжнародного співробітництва Вараської міської ради Рівненської області
Керівник проекту (роботи) Линдюк Андрій Олександрович, к.е.н, доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЛНУП №55/к-с від «01» березня 2023 року
2. Строк подання студентом роботи до «10» листопада 2022 року
3. Вихідні дані до проекту (роботи): літературні джерела, наукові видання, статистичні дані, аналітичні матеріали міжнародних організацій
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)
 1. Теоретико-методичні аспекти транскордонного та міжнародного співробітництва
 2. Аналіз транскордонного та міжнародного співробітництва Вараської міської ради Рівненської області
 3. Пріоритети підвищення ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської міської ради
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
6. Дата видачі завдання «06» березня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для дипломної роботи).	01.09.2023 р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	20.09.2023 р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання економічної частини роботи; висновків і пропозицій з реалізації роботи; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	05.10.2023 р.
4.	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	01.11.2023 р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником ДР; виправлення зауважень у графічній частині).	10.11.2023 р.

Студент _____
(підпис)

Романік М.П.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Линдюк А.О.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

У роботі розглядається суть, механізми та форми транскордонного та міжнародного співробітництва. Вивчено об'єктивні фактори сталого міжнародного та транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування. Обґрунтовано методичні підходи щодо дослідження співробітництва територіальних громад. Здійснено оцінку соціально-економічного розвитку Вараської міської ради та проаналізовано стан організації міжнародного співробітництва. Визначено ефективність цього співробітництва. Напрацьовано перспективні напрями підвищення соціально-економічної ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва місцевих громад. Запропоновано шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення співпраці на місцевому рівні з іноземними партнерами.

Ключові слова: територіальна громада, міжнародне співробітництво, транскордонне співробітництво, співпраця, міжнародний договір.

ANNOTATION

The work considers the purpose, mechanisms and forms of cross-border and international cooperation. Objective factors of sustainable international and cross-border cooperation of local self-government bodies have been studied. Methodological approaches to the study of cooperation of territorial communities are substantiated. An assessment of the socio-economic development of the Varaska City Council was made and the state of the organization of international cooperation was analyzed. The effectiveness of this cooperation was determined. Prospective directions for increasing the socio-economic efficiency of international and cross-border cooperation of local communities have been developed. Ways to improve the information provision of cooperation at the local level with foreign partners are proposed.

Key words: territorial community, international cooperation, cross-border cooperation, cooperation, international agreement.

УДК 339.92:352(477.81)

Романік М.П. Напрями активізації транскордонного та міжнародного співробітництва Вараської міської ради Рівненської області. – Кваліфікаційна робота. Кафедра міжнародних економічних відносин та маркетингу. – Дубляни, ЛНУП, 2023.

74 с. текст., 3 розділи, 16 рис., 4 табл., 51 літературне джерело.

У кваліфікаційній роботі розглянуто суть, механізми та форми транскордонного та міжнародного співробітництва. Вивчено об'єктивні фактори сталого міжнародного та транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування. Обґрунтовано методичні підходи щодо дослідження транскордонного та міжнародного співробітництва територіальних громад.

Здійснено оцінку соціально-економічного розвитку Вараської міської ради. Проаналізовано стан організації міжнародного співробітництва виконавчим комітетом Вараської міської ради. Визначено ефективність міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської територіальної громади.

Напрацьовано перспективні напрями підвищення соціально-економічної ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва місцевих громад. Запропоновано шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення співпраці на місцевому рівні з іноземними партнерами.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСКОРДОННОГО ТА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	8
1.1. Суть, механізми та форми транскордонного та міжнародного співробітництва	8
1.2. Фактори сталого міжнародного та транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування	17
1.3. Методичні підходи щодо дослідження транскордонного та міжнародного співробітництва	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТРАНСКОРДОННОГО ТА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ВАРАСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	29
2.1. Оцінка соціально-економічного розвитку Вараської міської ради	29
2.2. Стан організації міжнародного співробітництва виконавчим комітетом Вараської міської ради	39
2.3. Ефективність міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської територіальної громади	43
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ВАРАСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	51
3.1. Основні напрями підвищення соціально-економічної ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва	51
3.2. Вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва	56
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	63
БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК	69

ВСТУП

Актуальність теми. Значна відсталість соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України, як і багатьох інших країн, щодо їх центральних областей стала на сьогодні перешкодою для подальшого прогресу країни в усіх сферах суспільного життя. Разом з тим, протягом останніх десятиліть у країнах Європи накопичувався значний досвід активізації соціально-економічного розвитку периферійних регіонів країн на основі їх транскордонного та міжнародного співробітництва, що потребує вивчення, оцінки та поширення в прикордонних регіонах України. Досвід транскордонного співробітництва накопичено європейських країнах та певною мірою впроваджено у вітчизняній практиці, вивчення якого є досить актуальним за сучасних умов для територіальних громад України, особливо в умовах обмеженості фінансування спричиненого російсько-українською війною.

Інтеграція України з Європейським Союзом вимагає нового погляду на проблеми прикордонних територій, оскільки вони зараз мають стратегічне значення для регіонального розвитку нашої держави, а також для створення територіальних інтеграційних відносин на місцевому рівні. Підписання договору про асоціацію та поглиблення співпраці України та Європейського Союзу докорінно змінило сприйняття кордонів, що призвело до появи та активізації транскордонного співробітництва між муніципалітетами ЄС та територіальними громадами України. Прикордонні райони та їх мешканці втрачають свої периферійні риси і переконуються в необхідності руйнування націоналістичних бар'єрів ізоляції. Транскордонне та міжнародне співробітництво дає можливість для виникнення зв'язків, які дають можливість співпраці в багатьох напрямках, особливо у сфері економічної та громадської сфер життя на прикордонних територіях. Зростання економічної та соціальної активності українських прикордонних територій у нинішній економічній ситуації в країні має велике значення, оскільки дає надію та

шанси на підвищення рівня та якості життя населення малих міст. У зв'язку з цим тема кваліфікаційної роботи про транскордонне та міжнародне співробітництво міста Вараш Рівненської області з метою соціально-економічного розвитку територій, з точки зору теорії та практики розглянутого питання, вважаються нам дуже актуальною.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз, оцінка та ретроспективний огляд транскордонного та міжнародного співробітництва Вараської міської ради Рівненської області, ідентифікація важливих факторів, які вплинули на це співробітництво, та визначення ефективності зусиль, спрямованих на зміцнення міжнародних зв'язків та розвиток транскордонних ініціатив. Для досягнення сформованої мети дослідження нами були поставлені та вирішені наступні завдання:

- з'ясування суті та обґрунтування значення транскордонного та міжнародного співробітництва територіальних громад;
- аналіз історії транскордонного співробітництва Вараської міської ради Рівненської області;
- оцінка впливу міжнародного співробітництва на соціально-економічний розвиток регіону;
- визначення факторів, що вплинули на співробітництво;
- оцінка ефективності проведених проектів та ініціатив;
- формулювання рекомендацій для подальшого розвитку співробітництва.

Предметом дослідження є умови та чинники, проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку територіальних громад України, що впливають з потенційних можливостей їх транскордонного та міжнародного співробітництва.

Об'єктом дослідження є транскордонне та міжнародне співробітництво виконавчого комітету міста Вараш Рівненської області.

Методи дослідження. Теоретичною основою кваліфікаційної роботи є концепції та гіпотези, обґрунтовані та викладені в класичній, а також

сучасній економічній літературі. Методологічні підходи ґрунтуються на критичному узагальненні результатів наукових досліджень природи та сутності транскордонного та міжнародного співробітництва муніципалітетів, які по-різному представлені у фундаментальних працях М. Алле, А. Арона, Б. Балаші, М. Герша, Е. Кіршена, Г. Крамера, А. Маршалла, К. Мейєра, Ф. Перроу, Дж. Піндер, В. Рьопке, П. Стрітен, І. Тінберген.

Методологія дослідження ґрунтувалася на принципах регіоналізму та інтеграції, встановлених у західноєвропейській регіональній економіці, які забезпечують унікальність та самобутність кожного регіону в рамках об'єднаної Європи. Методологічною базою послужили роботи економістів, присвячені вивченню проблеми єврорегіонів.

Емпіричні дослідження проводилися з використанням різних методів і прийомів: аналіз документації органів місцевого самоврядування прикордонних регіонів, соціальна діагностика, анкетування, опитування та спостереження. Особливості, пов'язані із застосуванням методів дослідження, відображені у відповідних розділах роботи..

Інформаційною базою дослідження стали: офіційні дані Державної служби статистики України, статистична та оперативна звітність Вараської міської ради Рівненської області, а також аналітичні дані інтернет ресурсів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, результати дослідження можуть бути широко використані в процесах європейської інтеграції, а також у подальшому розвитку прикордонних регіонів України, особливо в активізації соціально-економічного розвитку територій та підвищенні рівня життя їх населення. Результати дослідження можуть бути використані регіональними та місцевими органами влади, громадськими організаціями, освітніми та консалтинговими установами, що опікуються питаннями розвитку територіальних громад.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ТРАНСКОРДОННОГО ТА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Суть, механізми та форми транскордонного та міжнародного співробітництва

У світі, де глобалізація стає не лише тенденцією, але й реальністю, транскордонне та міжнародне співробітництво набуває все більшої важливості в різних сферах життя. Справжнім двигуном прогресу стає спільна праця країн, територіальних громад, організацій та індивідів, спрямована на вирішення викликів та досягнення спільних цілей.

Міжнародні відносини є предметом дослідження багатьох суспільних наук. Серед дослідників відсутня чітка визначеність щодо дисциплін, які їх вивчають. Наприклад, Квінс Райт і Жан-Батіст Дюрозель виділяють такі суспільні науки, які вивчають зазначену проблему: історія дипломатії; міжнародне право; міжнародна політика; Міжнародна економіка; Міжнародна торгівля; військові науки; політична географія; право та міжнародні організації; соціологія; антропологія; соціальна психологія; етика [35, с. 9].

На межі ХХ і ХХІ століть характер міжнародних відносин став формуватися під впливом таких об'єктивних причин, як:

- розвиток НТП і технологій, інтенсифікація обміну інформаційними ресурсами, створення інфраструктур, що охоплюють великі території;
- розвиток світового ринку та міжнародний поділ праці;
- розвиток військової галузі, що поставило всі держави незалежно від рівня їх соціально-економічного розвитку перед реальною загрозою знищення;
- інтенсивна взаємодія людини з навколишнім природним середовищем та активне ведення господарської діяльності [14].

Багато дослідників відзначають, що суб'єкти міжнародних відносин, а саме держави, групи держав, всесвітні урядові та неурядові організації,

об'єднання, партії, ТНК, туристичні, релігійні організації, можуть взаємодіяти у вигляді наступних форм:

- суперництво передбачає мирний характер боротьби між державами за вигідну реалізацію свого національного інтересу, починаючи від поширення своїх капіталів і технологій до розміщення військових баз. Воно має місце серед країн, які знаходяться у відносинах як стратегічного партнерства, так і у відносинах конфронтації;

- конфлікти на міжнародному рівні виникають, коли не вдається врегулювати несумісні інтереси двох держав або їхніх груп. Виражаються в денонсації договорів, розрив дипломатичних відносин, економічної блокади, провокації внутрішньої дестабілізації шляхом інформаційних диверсій, терористичних актів, військових переворотів, громадянської та світової воєн;

- співробітництво здійснюється шляхом участі в різних міжнародних організаційних структурах на двосторонній та широкомасштабній договірній основі про дружбу та співробітництво. Цей напрямок можна вважати найперспективнішим, що адекватно відповідає геостратегічним інтересам суб'єктів міжнародних відносин і називається стратегічним партнерством. Стратегічне партнерство передбачає найбільш масштабний і взаємовигідний спосіб взаємодії у різних сферах суспільного життя [9].

Процес співробітництва завжди передбачає наявність партнерів та їх взаємодію, а якщо воно міжнародне, то його учасниками будуть партнери з різних країн.

Вітчизняний фахівець з питань міжнародного права Д. Скринька вважає, що «співпраця між державами» - це один з основних принципів міжнародного права, закріпленого Статутом ООН. Цей принцип зобов'язує держави: співпрацювати відповідно до цілей та принципів ООН; робити свій внесок у співробітництво на умовах рівності; сприяти взаєморозумінню, довірі, дружнім і добросусідським відносинам в умовах миру, безпеки та справедливості; покращувати добробут народів; знайомити інші держави з власними досягненнями в економіці, науці, техніці, культурі; робити свої

досягнення у цих сферах надбанням інших; скорочувати різницю в економічному розвитку. Співробітництво держав має бути рівноправним, справедливим, без тиску і втручання у внутрішні справи. Вигода від співробітництва має бути не тільки взаємною, а й для блага інших держав світової спільноти [33, с. 485].

Об'єднавши різні концепції та підходи до вивчення особливостей здійснення міжнародного співробітництва на різних рівнях управління, можемо їх охарактеризувати, як показано у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Характерні особливості «міжнародного співробітництва», що залежать від критерію «рівень управління»

Суб'єкти	Форми	Зміст
Міжнародне співробітництво на національному рівні		
<ul style="list-style-type: none"> • держави та уряди; • міжнародні організації; • ТНК 	<ul style="list-style-type: none"> • транс-національне; • транс-європейське; 	<ul style="list-style-type: none"> • утворює договірно-правову основу; • інтеграційні перетворення; • безпека та боротьба з тероризмом; • співробітництво у галузях економіки, енергетичної безпеки, науки, техніки, технологій, екології; • взаємодії у культурній, гуманітарній, освітній та науковій сферах; • у сфері контактів між людьми та дотримання державами основних прав та свобод громадян; • впровадження демократичних перетворень
Міжнародне співробітництво на регіональному рівні		
<ul style="list-style-type: none"> • сусідні прикордонні територіальні громади • чи місцеві органи влади; • регіони, що належать до різних держав 	<ul style="list-style-type: none"> • міжтериторіальне; • міжрегіональне; • транскордонне; • участь у міжнародних проектах 	<ul style="list-style-type: none"> • посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами чи владою; • вирішення загальних проблем природокористування, екології; • соціально-економічний розвиток; • підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевої влади; • обмін досвідом
Міжнародне співробітництво на локальному рівні		

<ul style="list-style-type: none"> • місцеві державні адміністрації; • територіальні громади; • об'єднання громадян; • юридичні особи; • фізичні особи 	<ul style="list-style-type: none"> • побратимство; • участь у міжнародних проектах 	<ul style="list-style-type: none"> • постійний розвиток населених пунктів та територіальних громад; • впровадження світових стандартів управління на місцях; • підвищення кваліфікації посадових осіб; • обмін досвідом у різних сферах; • гуманітарна допомога
---	--	--

Швейцарський дослідник Ганс-Мартін Чуді запропонував використовувати поняття «трансевропейське співробітництво» для позначення всіх форм співпраці в Європі, взятих разом, при цьому він виділив такі відмінності при визначенні співробітництва:

– транскордонне співробітництво (англ. cross-border co-operation) – розуміється бі-, три- або багатостороннє співробітництво між місцевими та регіональними органами влади, яке здійснюється в географічно по-дільних територіях та/або територіях, розділених морем;

- міжтериторіальне співробітництво (англ. inter-territorial co-operation) - розуміється би, три-або багатостороннє співробітництво між місцевими і регіональними органами влади, яке здійснюється між несуміжними територіями;

- транснаціональне співробітництво (англ. transnational co-operation) - розуміється співпраця між національними, регіональними і місцевими органами влади, що беруть участь у транснаціональних програмах і проектах. Ця форма співпраці охоплює великі сопредельные території і включає суб'єкти щонайменше двох держав-членів ЄС та/або країн не-членів ЄС» [21, с. 15].

У монографії М. Мікули «Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво» підкреслюється, що «міжнародне співробітництво регіонів» здійснюється як міжтериторіальне, міжрегіональне та транскордонне. Вона уточнює, що під «міжрегіональним співробітництвом» в Європі розуміють

будь-які зв'язки, встановлені між регіонами, що належать до різних держав [21, с. 11-12].

Подібне визначення категорії «міжрегіональне співробітництво» дає І. Шумляєва: «...будь-які спільні дії, спрямовані на встановлення та поглиблення партнерських зв'язків між окремими регіонами різних держав економічної, соціальної, науково-технічної, екологічної, культурної та іншої спрямованості» [14, с. 438].

Вищенаведені поняття розглядають питання співпраці на регіональному і локальному рівнях, учасниками якого є представники різних країн. По суті вони розглядають різні форми здійснення міжнародного співробітництва різними суб'єктами, основи яких визначаються нормами права (міжнародного та національного) і договірним зобов'язанням сторін для досягнення очікуваних результатів (соціально-економічних, гуманітарних, у сфері контактів між людьми та ін.).

Міжнародне співробітництво сьогодні перестає бути виключно сферою національного рівня управління, переходячи на регіональний і локальний рівні. Серед причин, що сприяють активізації участі в цьому місцевих органів влади різних країн, можна визначити такі. По-перше, урбанізація світу. Ця тенденція зростає у всіх країнах, що розвиваються, і це стимулює бурхливий розвиток міських територій. По-друге, глобалізація дозволила чітко зрозуміти, що саме міста перерозподіляють ресурси у світі. І по-третє, місцева влада розуміє, що розвиток їх громад не обмежується встановленими державами кордонами.

Місцева влада цілеспрямовано відстоює своє місце у світі і розвиває міжнародні зв'язки для досягнення соціально-економічного благополуччя. Тому можна говорити про те, що органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у процесах міжнародного співробітництва на місцевому рівні.

Міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування розглядається багатьма авторами, але серед них немає єдиної думки, яке

визначення дати цьому процесу. Тому в різних джерелах можна зустріти такі синоніми: побратимство, твіннінг, партнерство міст, міжнародне співробітництво муніципалітетів, співробітництво «від міста до міста», муніципальне міжнародне співробітництво і т.д.

Наведемо деякі визначення, що характеризують діяльність з міжнародного співробітництва на місцевому рівні, у тому числі з органами місцевого самоврядування. Міжнародне та транскордонне співробітництво створює основу для транскордонної мережі зв'язків, що дозволяє співпрацювати між регіонами різних країн, забезпечуючи обмін досвідом, стаючи інструментом для отримання та обміну інформацією. Таким чином, це сприяє розвитку універсального економічного та неекономічного обміну. Крім того, це дає можливість координувати розвиток інфраструктури по обидва боки національних кордонів (Bruneckiene & Sinkiene, 2015). Будучи важливим інструментом просування, це дає можливість для припливу інвестицій, розвитку туризму, обміну ідеями – особливо щодо суспільного розвитку, освіти та науки, а також уможлиблює культуруотворюючу діяльність.

Усуваючи соціальні бар'єри, міжнародне та транскордонне співробітництво ініціює налагодження транскордонних контактів, що сприяє підвищенню довіри між сусідами та усвідомлення спільних інтересів [51]. Мірою його якості можна вважати, серед іншого, активну участь в ініціюванні реалізованого транскордонного партнерства; частота, характер і постійність зв'язків між членами товариств по обидва боки кордону; тим більше, враховуючи, що ці партнерства відрізняються за своєю складністю [35].

Як впливає з вищевикладеного, види зв'язків, що з'єднують партнерів, найбільше відрізняють партнерство на початку співпраці. У партнерствах, заснованих на формальних зв'язках, можуть виникати особисті стосунки (наприклад, партнери беруть участь у різних тематичних святах); тим не менш, порівняно з партнерствами, що впливають з особистих

стосунків, це частіше випадкові зв'язки, що стосуються головним чином лідерів кооперації, рідше спостерігаються серед решти співробітницьких спільнот/суб'єктів. Партнерство, засноване на особистих зв'язках, з часом набуває формальних структур — наслідок вимоги використання державних ресурсів, призначених для підтримки транскордонного обміну, і практичний ефект досвіду співпраці щодо використання цих ресурсів.

З іншого боку, коли мова йде про постійність партнерства, важливим є поява партнера, мотивованого до реалізації транскордонної співпраці. Атмосфера між сторонами, які співпрацюють, а також навколишнє середовище також надзвичайно важливі — це стосується переважно підтримки місцевих (також транскордонних) суб'єктів та соціального сприйняття співпраці.

Аналіз об'єктивного масштабу співпраці, передбаченої цими партнерствами, дає змогу виділити сфери, на яких зосереджена діяльність; це культура, туризм, відпочинок і спорт, сприяння дозвіллю, співпраця органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, пожежної служби, професійних організацій, шкіл і асоціацій, а також взаємодопомога у випадку стихійних лих. Це також стосується обміну досвідом, пов'язаним із охороною здоров'я, соціальною допомогою, освітою, муніципальними послугами, очисними спорудами чи молодіжним обміном, і, насамперед, реалізацією спільних інфраструктурних заходів, таких як будівництво доріг, велосипедних доріжок. Ще раз варто наголосити, що для того, щоб співпраця відбулася, необхідне партнерство суб'єктів по обидва боки кордону. Оскільки це є одним із основних принципів функціонування та реалізації проектів у державах-членах ЄС (Регламент Ради № 1083/2006), а його фінансування відбувається в рамках Європейського територіального співробітництва (ЄТС)

У майбутньому ЄТС, швидше за все, охоплюватиме п'ять питань:

- транскордонне співробітництво;
- транскордонне співробітництво та морське співробітництво;

- співпраця між найвіддаленішими регіонами;
- міжрегіональне співробітництво;
- міжрегіональні інноваційні інвестиції.

З цієї причини партнерська співпраця може здійснюватися в різних формах і реалізовуватися в рамках: транскордонного співробітництва, транскордонного проєкту або двостороннього співробітництва. Детальніше покажемо форми транскордонного співробітництва на рис. 1.1.

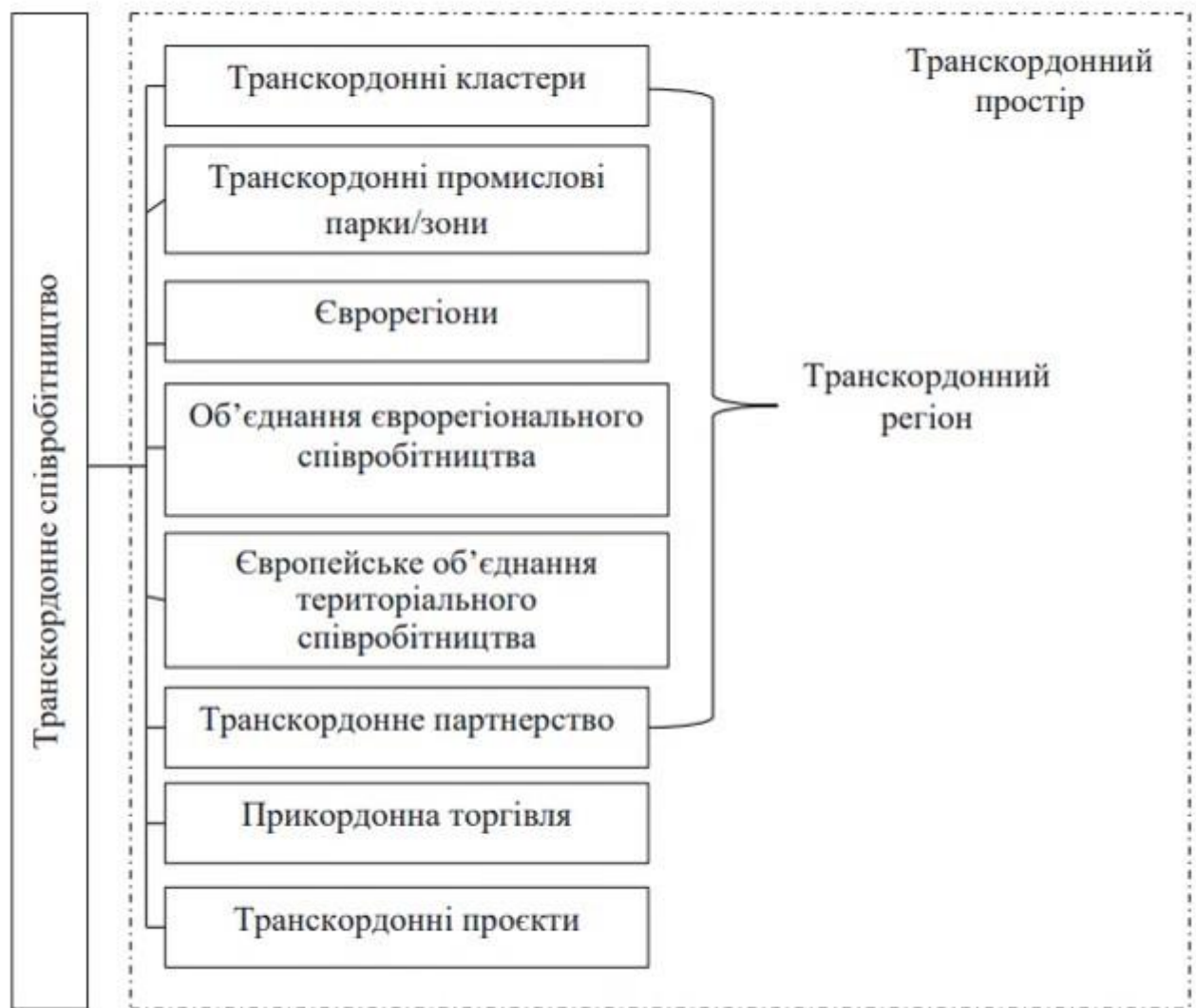

Рис. 1.1. Форми транскордонного співробітництва

Транскордонні проєкти укладаються між партнерами по співпраці (партнерствами), які після підготовки та затвердження спеціальними органами реалізують їх на практиці. Вони можуть мати місце у всіх сферах діяльності, а започатковані наміри дають певні результати – виникає так

званий транскордонний ефект, напр. покращення економічної структури, збільшення зайнятості або створення загальних продуктів, позначених брендом певного регіону [43].

Таким чином, транскордонне партнерство, яке розглядається як довгострокове співробітництво, завдяки «поєднанню особливостей і можливостей», характерних для окремих партнерів, дозволяє вирішувати різного роду транскордонні проблеми (від екологічних до соціальних, місцевих і навіть глобальних) і таким чином дає нові та кращі можливості для розвитку та реалізації двосторонньої співпраці. Двостороннє співробітництво не повинно передбачатися лише в прикордонних країнах, але також може здійснюватися з країнами, розташованими у віддалених районах.

Підсумовуючи вищевикладене, пропонуємо власне визначення поняття «міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування»: це спільна діяльність вітчизняних територіальних громад з іноземними партнерами, що здійснюється на місцевому рівні на двосторонній або багатосторонній договірній основі, спрямована на вирішення пріоритетних питань, віднесених національним законодавством до власних або делегованих повноважень місцевих органів самоврядування і тих, що не суперечать принципам внутрішньої та зовнішньої політики відповідних держав.

1.2. Фактори сталого міжнародного та транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування

В умовах значної глобалізації та зростаючої взаємозалежності країн, питання міжнародного та транскордонного співробітництва територіальних громад стає невід'ємною складовою сталого розвитку. За останні десятиліття спостерігається неабияке збільшення уваги до розбудови партнерських відносин між муніципалітетами та регіонами як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Світовий досвід підтверджує, що успішна співпраця територіальних громад вимагає врахування багатьох факторів, які взаємодіють та сприяють сталому розвитку. Ці фактори стають визначальними у формуванні ефективної стратегії співпраці, спрямованої на досягнення спільних цілей та розвиток територіальних громад в гармонії з їхнім навколишнім середовищем.

Міжнародна співпраця передбачає виконання взаємосумісних і взаємодоповнюючих заходів взаємодіючими підрозділами, які є важливими з точки зору їх впливу на реалізацію конкретного проекту [32]. Кожна організація може скористатися можливістю кооперації для ефективного досягнення цілей, реалізація яких окремо була б неможливою або вимагала б залучення значно більшої кількості сил і ресурсів [35]. Міжнародна співпраця дозволяє реалізувати конкретні функції, які полегшують унікальний проект і збільшують робочий діапазон, зазвичай без інвестицій. З одного боку, це дозволяє доповнювати ресурси, а з іншого – є основою гнучкої (або навіть випереджальної) адаптації до умов, що змінюються.

Чим складніші процеси відбуваються в організації та її оточенні, тим більшою є потреба у співпраці, яка виходить за межі організації та все частіше навіть за межі секторів та регіонів. Трансформація короткострокової взаємодії у співпрацю, а згодом у довгострокову співпрацю може призвести до постійного партнерства двох або більше суб'єктів. Цей процес сприяє

розвитку мережевої комунікації та стимулює утворення нових зв'язків, які збільшують обмін інформацією та полегшують координацію діяльності [36]. У цьому аспекті будь-яка форма міжнародної співпраці є бажаною, наприклад, у прикордонних регіонах, де існує сильна потреба в інтеграції сусідніх громад. Територіальне партнерство, включаючи транскордонне партнерство, має переслідувати індивідуальні цілі організацій, що співпрацюють, з наслідками для їхнього ієрархічного середовища. У цьому відношенні партнерство може використовуватися для передачі політики розвитку на нижчі рівні ієрархії (політика «зверху вниз») або може бути угодою, укладеною суб'єктами на різних рівнях ієрархії, що забезпечує їм вплив і участь у розвитку процесу (політика «знизу вгору») [36].

Форма та інтенсивність міжнародного та транскордонного співробітництва є результатом багатьох факторів. До них належать фактори, пов'язані з учасниками різних форм співробітництва (організаційно-правова форма суб'єкта, його статус, мета діяльності тощо), фактори, пов'язані з самою суттю співробітництва (переважні моделі співпраці, розвиток структур співробітництва), а також зовнішні чинники, що надходять із транскордонного середовища (наприклад, економічна, соціальна, політична, культурна тощо).

Вплив цих факторів може бути різноманітним. Вони впливають з національних і регіональних детермінант і факторів, що впливають на соціально-економічні відносини між двома країнами. Варто згадати про взаємодію цих факторів у прикордонній зоні сусідніх країн та їх міцний зв'язок. Дещо по-іншому слід оцінювати фактори, пов'язані зі сталим транскордонним співробітництвом, які, як правило, загалом однакові по обидва боки кордону, адже це спільний елемент у взаємовідносинах. Це суттєво впливає на остаточну форму сталого транскордонного співробітництва. Загальні взаємозв'язки між обраними факторами, що впливають на стале міжнародне та транскордонне співробітництво, представлені на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Фактори, що впливають на стале міжнародне та транскордонне співробітництво

Джерело: власне узагальнення

Як бачимо зі рисунках 1.2, багато різноманітних факторів різною мірою впливають на стале міжнародне та транскордонне співробітництво. У будь-якому випадку їх вплив може бути різним, що обумовлено конкретними індивідуальними обставинами. Найбільша варіативність і невизначеність

стосується факторів, пов'язаних з партнерами по співпраці, включаючи мінливі потреби та інтереси партнерів та їх можливості транскордонного співробітництва. Однак, незважаючи на те, що партнери самостійно розвивають свій потенціал співробітництва, вони мають відносно незначний вплив на транскордонне середовище і можуть формувати характер співробітництва лише в обмеженій мірі.

Специфіка сталого міжнародного та транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування зумовлена одночасною взаємодією різних груп факторів.

Одна з сучасних типологій факторів, що формують розвиток співробітництва на місцевому рівні, визначає їх як бар'єри, що виникають через відмінності в розвитку: соціально-економічних, фізичних, культурно-нормативних та інституційних диспропорцій. У той же час ця типологія охоплює категорії потенціалу, до яких відносяться:

- конкурентоспроможність,
- ринкова інтеграція,
- людський і соціальний капітал,
- інтегровані послуги,
- потенціал від спільного управління природними ресурсами [44].

Тому здійснено поділ цих факторів на три групи ключових категорій, які впливають на цей процес (табл. 1.2).

Наукові джерела та власні дослідження доводять, що вплив кожної з цих трьох груп факторів:

- можуть змінюватися в часі;
- можуть бути різним;
- можуть відрізнятися за інтенсивністю, залежно від тематичного напрямку співпраці та категорії партнерів, залучених до співпраці;
- можуть по-різному впливати на поведінку кожного з партнерів;
- можуть мати різний вплив на партнерів.

Групи факторів, що впливають на стале міжнародне та транскордонне співробітництво органів місцевого самоврядування

Назва групи	Тип впливу	
	Позитивний	Несприятливий
Люди та установи	Зацікавленість у співпраці, терпимість до відмінностей, сумісність цілей, схожі мови та культури	Розбіжність інтересів, схильність до конкуренції, відсутність потенціалу для співпраці, політичний і соціальний антагонізм
Планування співпраці, процедури та механізми підтримки	Наявність коштів для підтримки співпраці, поширення передового досвіду у сфері міжнародного співробітництва	Слабкий потік інформації про організації, які шукають іноземних партнерів, формально звужені сфери співробітництва
Середовище	Наявність інституційних механізмів, що підтримують партнерство (наприклад, єврорегіони)	Відсутнє стратегічне бачення співпраці на інституційному рівні (наприклад, відсутня стратегія розвитку прикордоння).

Джерело: сформовано на основі [44]

Отже, оптимальними умовами для розвитку сталого міжнародного та транскордонного співробітництва громад є тоді, коли мають місце у всіх трьох групах факторів, описаних вище, і коли сприятливий вплив переважає несприятливий.

Специфіка сталого транскордонного співробітництва на прикордонних територіях зумовлена одночасною взаємодією різних груп факторів. Одна з сучасних типологій факторів, що формують розвиток транскордонного співробітництва, визначає їх як бар'єри, що виникають через відмінності в розвитку: соціально-економічних, фізичних, культурно-нормативних та інституційних диспропорцій. У той же час ця типологія охоплює категорії потенціалу, до яких відносяться: конкурентоспроможність, ринкова інтеграція, людський і соціальний капітал, інтегровані послуги для транскордонних функціональних міських територій, потенціал від спільного управління природними ресурсами [44].

Отже, фактори сталого міжнародного та транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування виявляються критичними для розвитку та підтримання взаємовигідних зв'язків між територіальними громадами. Насамперед, сталий успіх у цьому напрямі залежить від ретельного аналізу та врахування ряду ключових чинників. Важливим аспектом є усвідомлення та взаєморозуміння спільних цілей та завдань між партнерами, що дозволяє визначити ефективні стратегії співпраці. Крім того, врахування культурних, соціальних та економічних особливостей партнерських територій є важливим елементом, що сприяє побудові довгострокових та стійких відносин.

Зазначені фактори визначаються важливими компонентами сталого розвитку та ефективної співпраці, оскільки вони сприяють виникненню та зміцненню партнерських відносин, які забезпечують взаємність та рівноправ'я між партнерами. Такий підхід до міжнародного та транскордонного співробітництва визнається ключовим для створення стійких мереж та об'єднань між органами місцевого самоврядування, спроможних вирішувати спільні виклики та сприяти сталому розвитку громад.

Загалом, врахування та систематизація цих факторів в реалізації стратегій міжнародного та транскордонного співробітництва має визначальне

значення для підтримання стабільності, розвитку територіальних громад та сприяння побудові взаємовигідних відносин у глобалізованому світі.

1.3. Методичні підходи щодо дослідження транскордонного та міжнародного співробітництва

За сучасних умов транскордонне та міжнародне співробітництво стає ключовим елементом для досягнення сталого розвитку та подолання викликів, що стоять перед різними територіальними громадами. У цьому контексті, визначення та ефективне впровадження механізмів організаційно-економічного забезпечення відіграє визначальну роль у формуванні успішних та стійких стратегій співпраці. Отже, розгляд та аналіз механізмів, які покладено в основу формування організаційно-економічного забезпечення транскордонного та міжнародного співробітництва набули особливого значення. Зростання значущості цих механізмів обумовлене необхідністю створення ефективних інструментів для забезпечення спільних інтересів, підтримання сталого економічного зростання та розвитку соціальних та культурних зв'язків між регіонами та країнами.

Межі між Україною та Європейським Союзом, які визначаються реалізацією ряду програм сусідства, спрямованих на розширення та удосконалення економічного співробітництва, спричиняють введення різноманітних форм, методів та інструментів для організаційно-економічного забезпечення розвитку транскордонних регіонів. Ці регіони включають прикордонні території України з одного боку та Польщі, Словаччини, Угорщини і Румунії з іншого. Водночас, відбувається удосконалення механізмів цього забезпечення шляхом адаптації українських реалій до стандартів Європейського Союзу.

В академічних працях як вітчизняних, так і закордонних дослідників, наголошується на таких механізмах, що стосуються формування

організаційно-економічного забезпечення розвитку міжнародного та транскордонного співробітництва органів місцевого самоврядування, як інституційно-правовий, єврорегіональний, фінансовий, прикордонно-торговельний, інформаційно-освітній, комунікаційно-мережевий, міграційний, маркетинговий, підприємницький, преференційний та інші.

За сучасних умов соціально-економічного розвитку особливо важливою стає роль інституційно-правового механізму у забезпеченні міжнародного та транскордонного співробітництва загалом та розвитку транскордонних регіонів, зокрема. Зауважується, що на нинішньому етапі європейської інтеграції України саме інституційно-правове забезпечення є одним з ключових пріоритетів для активізації зовнішньоекономічної діяльності нашої країни на регіональному рівні [32].

В економічній літературі міжнародна співпраця територіальних громад, вивчається в різних аспектах діяльності. Так, дослідження з питань формування розвитку місцевих територій України в контексті децентралізації розглянуто авторами Н. Давиденко, Н. Василевською, С. Бойко та іншими [41]. В своїй роботі вони представили дві гіпотези щодо підвищення рівня розвитку місцевих громад України та впливу децентралізації на їх розвиток в контексті зменшення їх нерівності. Проте автори не зосередили уваги на можливості застосування інструментів та заходів щодо забезпечення фінансової підтримки територій, у тому числі на засадах активізації міжнародної співпраці.

Окремі аспекти розвитку територіальних громад досліджено Белей С. І. Автор виділяє аспекти підвищення ефективності політики децентралізації, шляхом залучення додаткових небюджетних джерел, в тому числі в напрямі співпраці із зарубіжними муніципалітетами. При цьому індикатором розвитку сільських територіальних громад має бути усунення асиметрій та диспропорцій, подолання соціально-економічної депресивності та підвищення якості життя сільського населення [4].

На зростанні ролі територіальних громад акцентують увагу Сторонянська І., Пелехатий А. Вони зазначають, що територіальні громади повинні базувати власну спроможність на можливості ефективного використання внутрішнього потенціалу для формування зовнішніх зв'язків та вигідного положення системі регіону [28]. Окремі автори акцентують увагу на важливості правильного позиціонування органів місцевого самоврядування в конкурентних відносинах з іншими громадами [18].

Значну увагу в науковому середовищі присвячено ідентифікації структурно-функціональних загроз розвитку господарських комплексів територіальних громад, у тому числі й в сільській місцевості. Зокрема, визначено основні джерела походження та специфіку дестабілізуючого впливу цих загроз на розвиток економічних процесів, проведено їх детальну характеристику та обґрунтовано пріоритетні напрями подолання цих загроз в контексті зміцнення економічної безпеки господарювання на сільських територіях [40].

Аналіз політико-правових умов реалізації співробітництва громад розкрито в роботі Агафонова Г.С., Ірха К.О., де зазначається про міжтериторіальне співробітництво в рамках внутрішнього (між територіальними громадами), так і міжнародного (з регіонами та населеними пунктами закордоння) напрямів. Автори зазначають про основні перешкоди на шляху співпраці територіальних громад, до основних яких виокремлюють: значну диспропорцією бюджетів територіальних громад, недостатній рівень розвитку місцевих ініціатив тощо. В дослідженнях встановлено значний вплив чинників, в тому числі російської військової агресії на переорієнтацію міжнародного співробітництва громад з культурного, просвітницько-інформаційного та екологічного на гуманітарне та інфраструктурне, які повністю підпорядковані потребам воєнного часу [1].

Серед основних аспектів дослідження питань впливу адміністративно-територіальних реформ є економічне стимулювання розвитку територіальних громад. Дослідження підтверджують, що загальні

тенденції адміністративної реформи та бюджетної децентралізації мають сприяти збільшити рівня інвестицій у розвиток територіальних громад, що призведе до стимулювання їх соціально-економічного розвитку [47].

Роль міжнародної технічної допомоги в розвитку співробітництва органів місцевого самоврядування розкрито у праці Узун Ю. В., де зазначено, що основною проблемою територіальних громад в Україні є визнання ефективності стратегії об'єднання громад заради підвищення їх фінансової спроможності та активізації форм їх співробітництва [32].

До запровадження реформи децентралізації, яка розпочалась у 2015 році в Україні система місцевого самоврядування була представлена сільськими, селищними, міськими, районними у містах (у разі їх створення), обласними та Київською і Севастопольською міськими радами та їх посадовими і службовими особами, проте фактичні владні повноваження виконувались державними адміністраціями відповідного рівня. Таким чином, до 2020 року, коли було фіналізовано один з етапів реформи децентралізації в Україні, місцеве самоврядування мало в основному декларативне міжнародне співробітництво на рівні місцевого самоврядування. І вже починаючи з 2021 року воно набуло нового інституційного змісту, територіальні громади отримали достатні владні повноваження для повноцінного функціонування та розвитку територій. Українське законодавство дає можливість на місцевому рівні вирішувати більшість проблем та забезпечувати сталий розвиток функціонування громади.

Органи місцевого самоврядування отримали широкі повноваження у різних сферах життєдіяльності, зокрема, у сфері комунального господарства, освіти, медицини, культури, спорту, туризму, управління земельними ресурсами тощо. Звичайно, що забезпечення повноцінного функціонування цих сфера, особливо, гуманітарного та соціального напрямів потребує також і значних фінансових вкладень. Одним із важливих напрямів реформи децентралізації в Україні є бюджетна децентралізація, яка передбачає значну автономію територіальних громад в управлінні фінансами. Як показує досвід,

розподіл доходів для окремих країн є надзвичайно важливим, однак внутрішні, а тим паче зовнішні надходження можуть використовуватись не за призначенням, гальмуючи зусилля щодо розвитку місцевості [39]. Таким чином, в Україні за зразком країн Європейського Союзу відбулась «демократизація управління і перенесення балансу влади з центрального на місцевий рівень; надання більшої адміністративної, функціональної, матеріальної, фінансової самостійності та утворення незалежних органів місцевого самоврядування, підвищення рівня їх відповідальності за прийняті рішення» [34, с. 38].

Особливу увагу в даному контексті слід приділити створенню мереж обміну досвідом, які об'єднують органи місцевого самоврядування з метою знаходження ефективних рішень для спільних проблем соціально-економічного розвитку. Головною метою таких мереж є розробка нових планів і програм стимулювання соціально-економічного розвитку через транскордонну інституційну співпрацю, а також адаптація рішень, що вже були успішно впроваджені органами місцевого самоврядування в інших країнах і регіонах. Співпраця в межах таких мереж охоплює різні сфери суспільно-політичного життя та господарювання, такі як освіта, культура, охорона здоров'я, соціальна допомога, транспорт, житлово-комунальне господарство, залучення міжнародної технічної допомоги, зокрема з Європейського Союзу.

Актуальність створення такої бази даних впливає як з загальної необхідності вдосконалення організаційно-економічного забезпечення розвитку транскордонних регіонів, так і з прагнення підвищити ефективність окремих його механізмів. Це стосується, зокрема, фінансового, інформаційно-освітнього та міграційного механізмів формування організаційно-економічного забезпечення розвитку територій.

Отже, методичні підходи до дослідження транскордонного та міжнародного співробітництва є важливою складовою для розвитку наукового підґрунтя у цьому напрямку. Аналіз різноманітних

методологічних підходів висвітлює їхню значущість у формуванні обґрунтованих та комплексних досліджень в галузі міжнародних відносин та територіального розвитку. Визначено, що комбінація кількох методів, таких як аналіз, порівняльний аналіз, інтерв'ю, експертні опитування та математичне моделювання, може найбільш повно і точно відобразити різноманітні аспекти транскордонної співпраці. Застосування міждисциплінарного підходу є ключовим для збагачення розуміння міжнародних відносин та формування компромісних стратегій в реалізації спільних проєктів.

Акцентуючи увагу на розвитку інноваційних методологій для вивчення міжнародного та транскордонного співробітництва, слід підкреслити, що дослідження у цьому напрямку вимагає поєднання теоретичних підходів та практичних інструментів. Такий гібридний підхід сприятиме більш глибокому розумінню складних взаємозв'язків у транскордонних та міжнародних контекстах.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТРАНСКОРДОННОГО ТА МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ВАРАСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Оцінка соціально-економічного розвитку Вараської міської ради

Вараш – це місто-супутник Рівненської атомної електростанції, яка почала будуватись у 1973 році, що стало початком розбудови міста. 10 серпня 1973 року було розпочато будівництво атомного велета, а вже 14 листопада наказом міністра енергетики і електрифікації директором Західно-Української атомної електростанції було призначено Володимир Коровкіна.

Першими об'єктами соціальної інфраструктури були магазин та їдальня, збудовані у 1974 році. В цьому ж році введено в дію першу артезіанську свердловину, побудовано музичну школу, яка стала також і загальноосвітньою школою на 56 учнів. Наступного року введено в дію перший дитячий садок. 15 березня 1977 року населеному пункту Володимирецького району Рівненської області було присвоєно назву – селище Кузнецовськ, яке стало містом у 1984 році.

У 1978 році в Кузнецовську проживало понад 5,5 тисяч жителів, серед яких – 690 учнів. У цьому ж році відкрито дитячий садок №2 та введено в дію комплекс споруд медико-санітарного відділу.

Поступово в селищі Кузнецовськ вводились нові житлові будинки, дитячий садок №3, відкрилась лікарня. А 22 грудня 1980 року здійснено запуск першого атомного енергоблоку, ведеться будівництво другого енергоблоку та розпочато будівництво третього. Другий енергоблок РАЕС потужністю 440 тис .кіловат уведено в дію через рік.

У лютому 1982 року закладено будівництво реакторного відділення третього енергоблоку. Таким чином, будівництво атомної станції та міста продовжувалося активними темпами в наступні роки. Так, до 1986 року збудовано в загальній кількості сім дитячих садків та три школи, професійно-

технічне училище, профілакторій, їдальню, кінотеатр «Полісся» і ряд інших соціальних об'єктів.

У 1986 році закладено фундамент четвертого атомного енергоблоку і в цьому ж році введено в експлуатацію третій енергоблок, який має потужність один мільйон кіловат. Протягом наступних років збудовано готель з рестораном та додатково дві загальноосвітні школи. У 1990 році збудовано водозабірну споруду питної води, яка розміщена у с. Бабка. У цьому ж році відкрито Палац культури.

29 січня 2001 року згідно рішення Кузнецовської міської ради було затверджено сучасний герб і прапор міста.

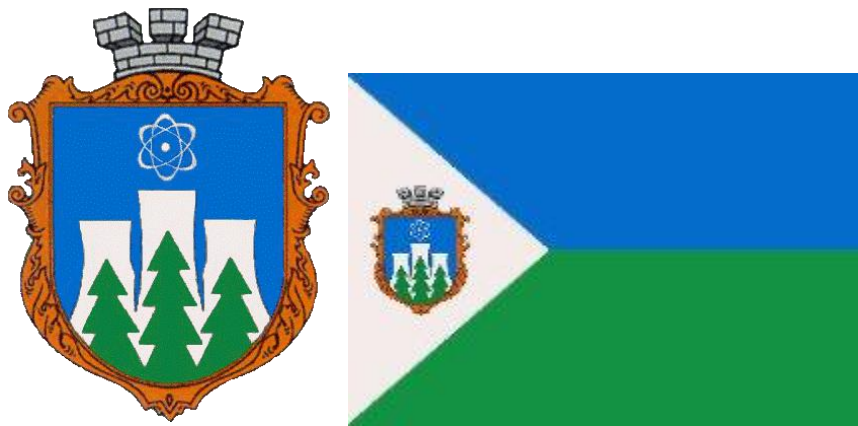

Рис. 2.1. Символіка Вараської міської територіальної громади Рівненської області

Джерело: [23].

26 вересня 2004 року згідно програми фізичного пуску реактора блоку №4 успішно було запущено на мінімально-контрольованому рівні потужності, а вже 16 жовтня 2004 року було повноцінно включено четвертий енергоблок РАЕС.

У 2006 році відкрито новозбудоване приміщення центру зайнятості, що сприяло проведенню різноманітних заходів, збільшенню спектру послуг, їх якості та результативності для шукаючих роботу громадян. Створено інформаційний центр, комп'ютерний клас, забезпечено необхідні умови для обслуговування осіб з інвалідністю, облаштовано дитячу кімнату. У цьому ж

році у місті відкрито відділення соціальної адаптації і реінтеграції бездомних громадян та осіб, які є звільненими з місць позбавлення волі.

У 2013 році відкрито комунальні заклади «Кузнецовський міський центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів» і Кузнецовський міський центр соціально-психологічної реабілітації дітей і молоді із функціональними обмеженнями. У цьому ж році з метою створення зручних та доступних умов щодо отримання споживачами адміністративних послуг утворено Центр надання адміністративних послуг.

Зазначимо, що у 2013 році журнал «Фокус» визнав Кузнецовськ найзабезпеченішим містом України, адже середньомісячна оплата праці його мешканців була найвищою в країні – 6954 гривні. Також протягом останніх декількох років згідно багатьох рейтингів місто Кузнецовськ стабільно входить до тридцяти найкомфортніших міст для проживання в Україні.

2 червня 2016 року згідно Постанови Верховної Ради України в рамках процесу декомунізації назв місто Кузнецовськ Рівненської області було перейменовано на місто Вараш. Відповідно у квітні 2017 року на сесії міської ради прийнято рішення перейменувати Кузнецовську міську раду у Вараську міську раду.

На перших етапах реформи децентралізації, яка була започаткована у 2015 році у 2018 році було прийнято рішення про добровільне приєднання територіальних громад сіл Заболоттівської сільської ради до територіальної громади Вараської міської ради Рівненської області і таким чином було утворено Вараську міську об'єднану територіальну громаду Рівненської області. І вже у 2020 році на фінальному етапі реформи децентралізації, коли по всій території України було утворень територіальні громади було укрупнено Вараську міську територіальну громаду за рахунок долучення ще шести сільських рад на основі яких створено старостинські округи. Таким чином на сьогоднішній день Вараська територіальна громада складається із одного міста та 17 сіл, що приєднались в ході процесу децентралізації, що об'єднані у сім старостинських округів (рис. 2.2).

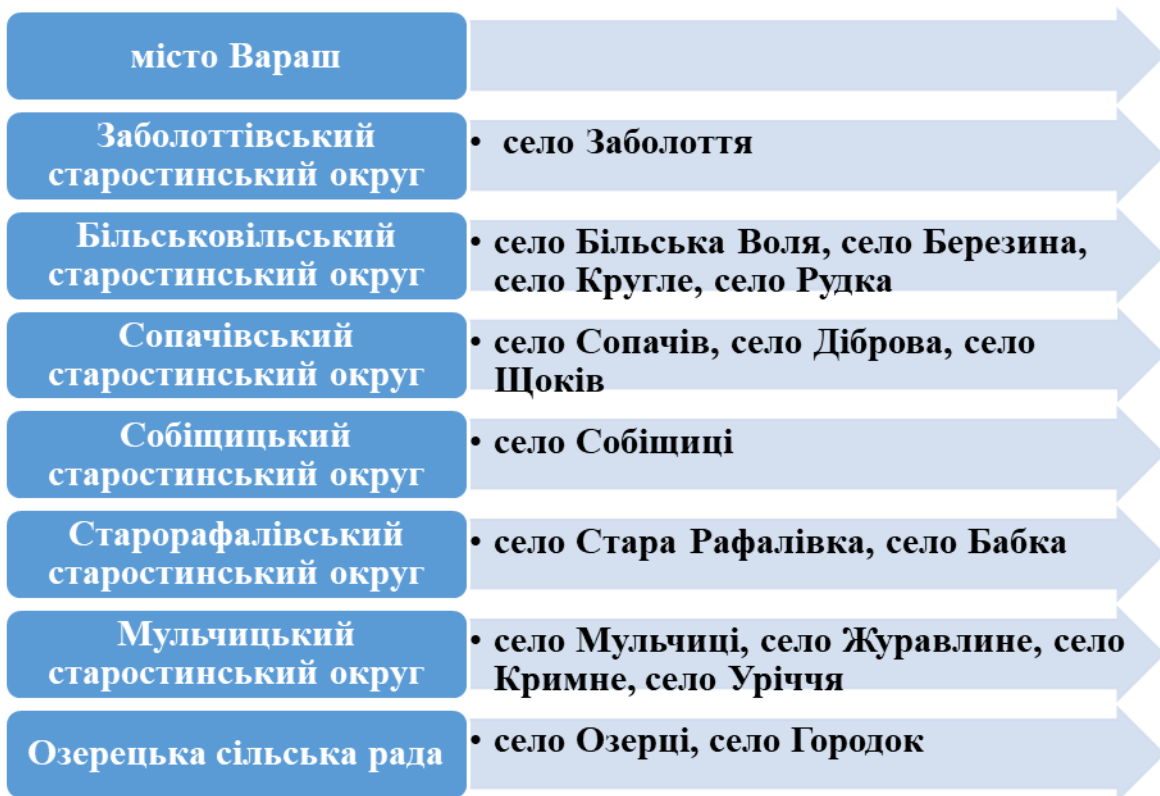

Рис. 2.2. Адміністративний устрій Вараської міської ради

Джерело: сформовано на основі [23].

Глибоке розуміння демографічної та економічної ситуації є ключовим елементом стратегічного планування та розвитку будь-якої міської територіальної громади. У цьому контексті, важливим інструментом є аналіз чисельності населення та його розподілу за місцем проживання та рівнем зайнятості.

Отже, як показано на рис. 2.3 та 2.4 загальна чисельність населення Вараської міської територіальної громади із врахуванням долучених населених пунктів в результаті реформи становить близько 54834 осіб. Із загальної чисельності населення кількість працездатного населення становить близько 32 тис. осіб, а кількість безробітних - понад 2100 осіб.

Враховуючи, що до складу Вараської міської ради входять сільські населені пункти, то станом на 2022 рік в загальній структурі жителів майже 12 тис осіб, що становить понад 21 % є сільські жителі.

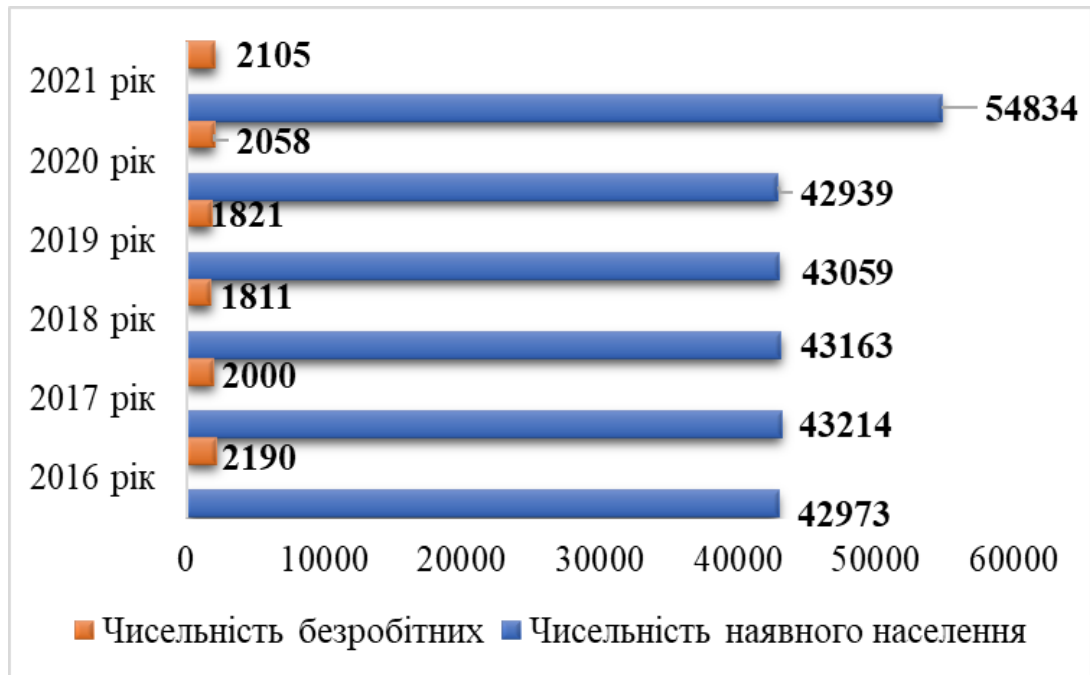

Рис. 2.3. Динаміка населення Вараської міської територіальної громади
Джерело: сформовано на основі [23].

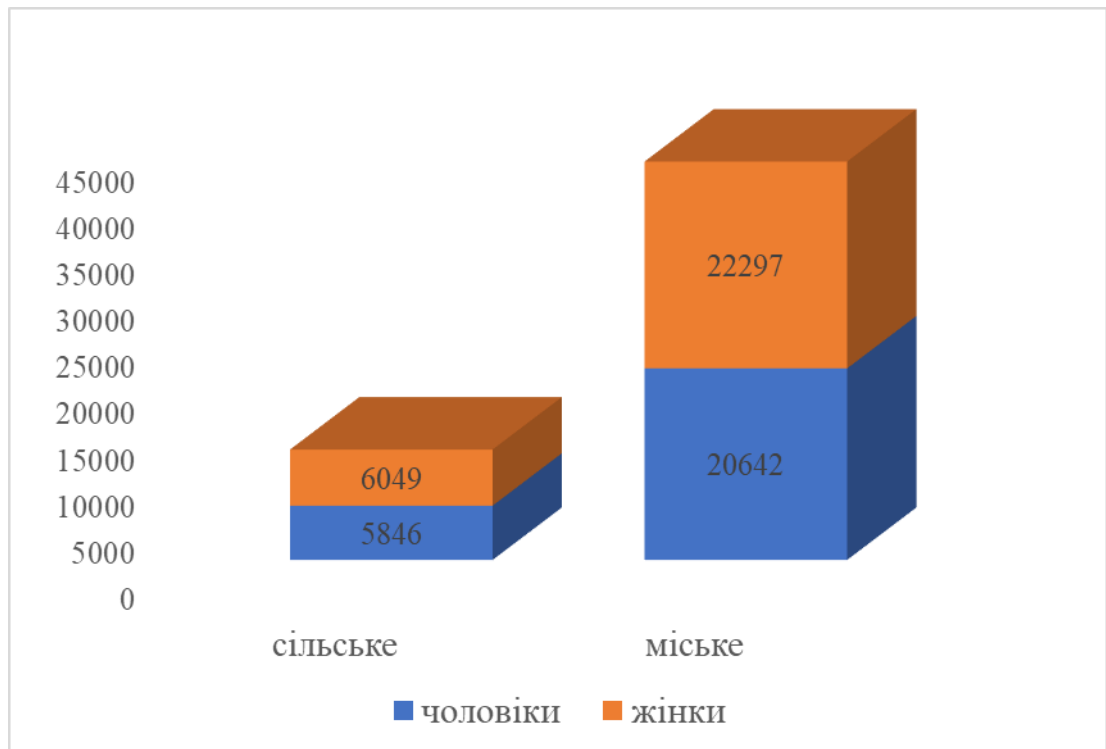

Рис. 2.4. Розподіл населення за статтю та місцем проживання у Вараській міській територіальній громаді у 2022 році
Джерело: сформовано на основі [23].

У 2016 – 2020 роках, ще до створення великої міської територіальної громади у місті Вараш спостерігалась тенденція до поступового зменшення кількості населення за рахунок скорочення народжуваності та значних міграційних процесів. За цей період природний приріст населення зменшився з 264 особи у 2016 році до 28 осіб у 2020 році (рис. 2.5).

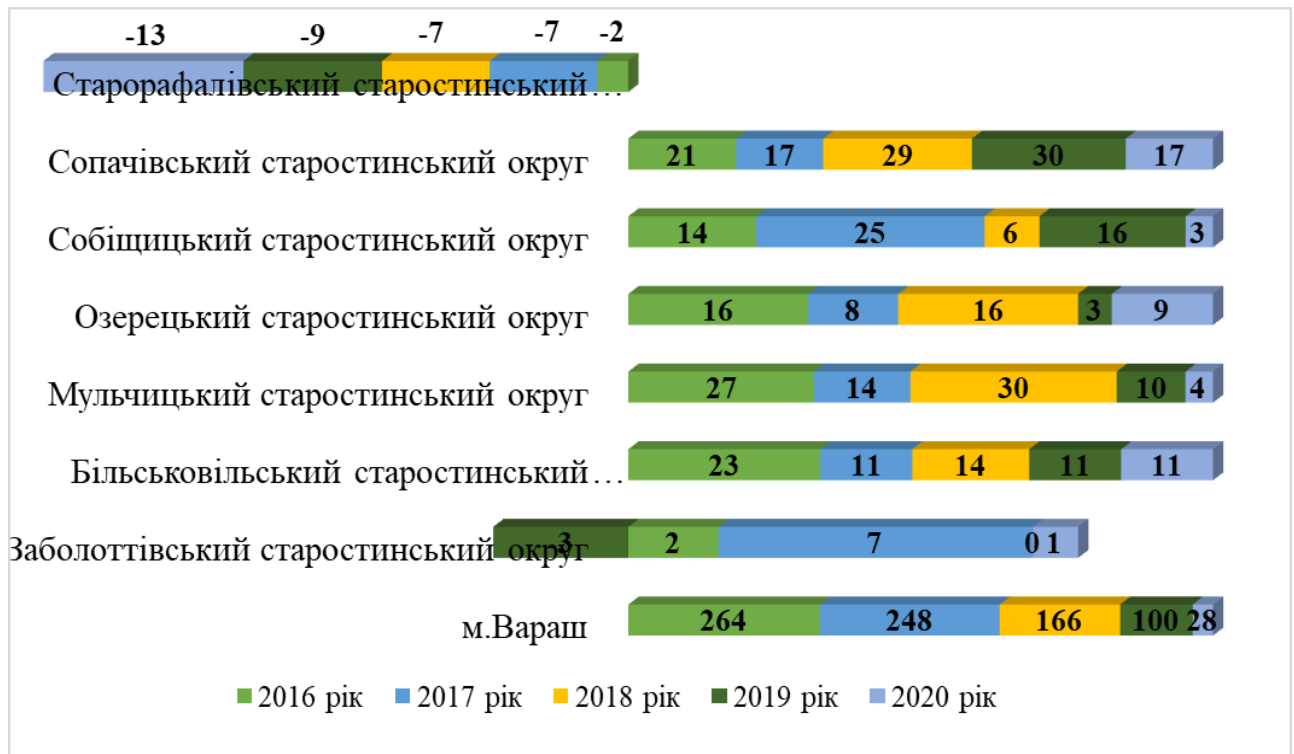

Рис. 2.5. Динаміка природного приросту населення у м. Вараш та старостинських округах до об'єднання

Джерело: сформовано на основі [23].

У сільських населених пунктах, у відповідні періоди відслідковувалось зростання чисельності населення за рахунок збільшення народжуваності. Так, за період 2016-2020 років загальний природний приріст сільського населення склав 354 особи (народилось – 1016 осіб, померло – 662 особи). Проте варто відмітити зворотні тенденції у Старорафалівському старостинському окрузі, де протягом досліджуваного періоду щорічно відбувався природний спад населення.

Важливим ресурсом у сучасних для органів місцевого самоврядування в умовах є земля, саме тому проаналізуємо стан розподілу земельних угідь у

Вараській міській раді (рис. 2.6 і 2.7).

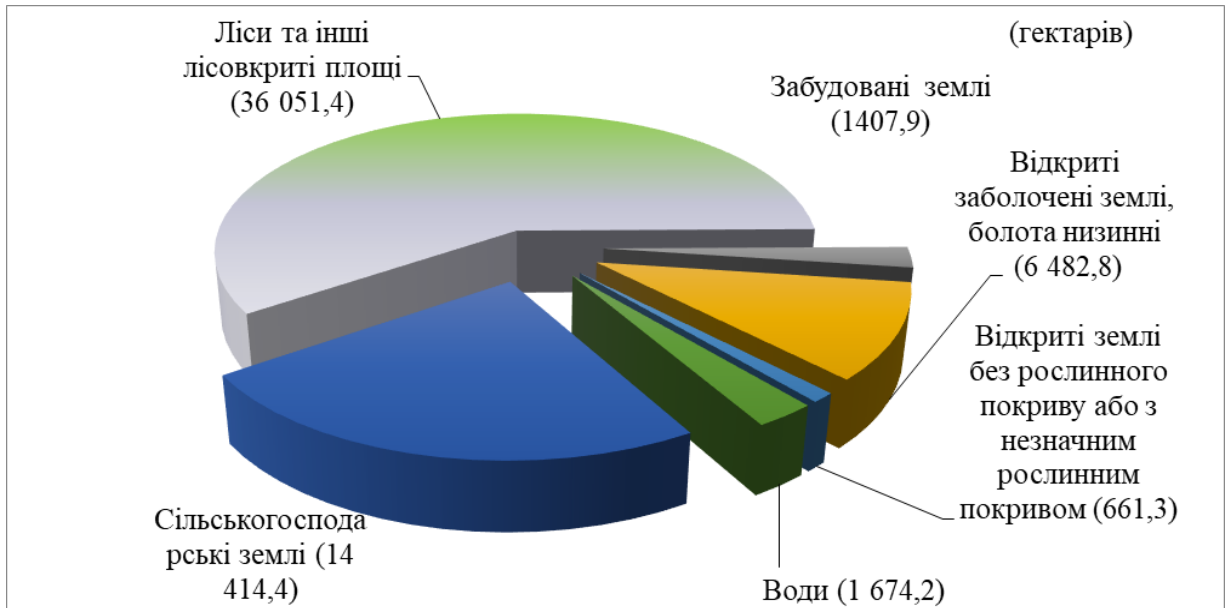

Рис. 2.6. Структура земель у Вараській міській територіальній громаді
Джерело: сформовано на основі [23].

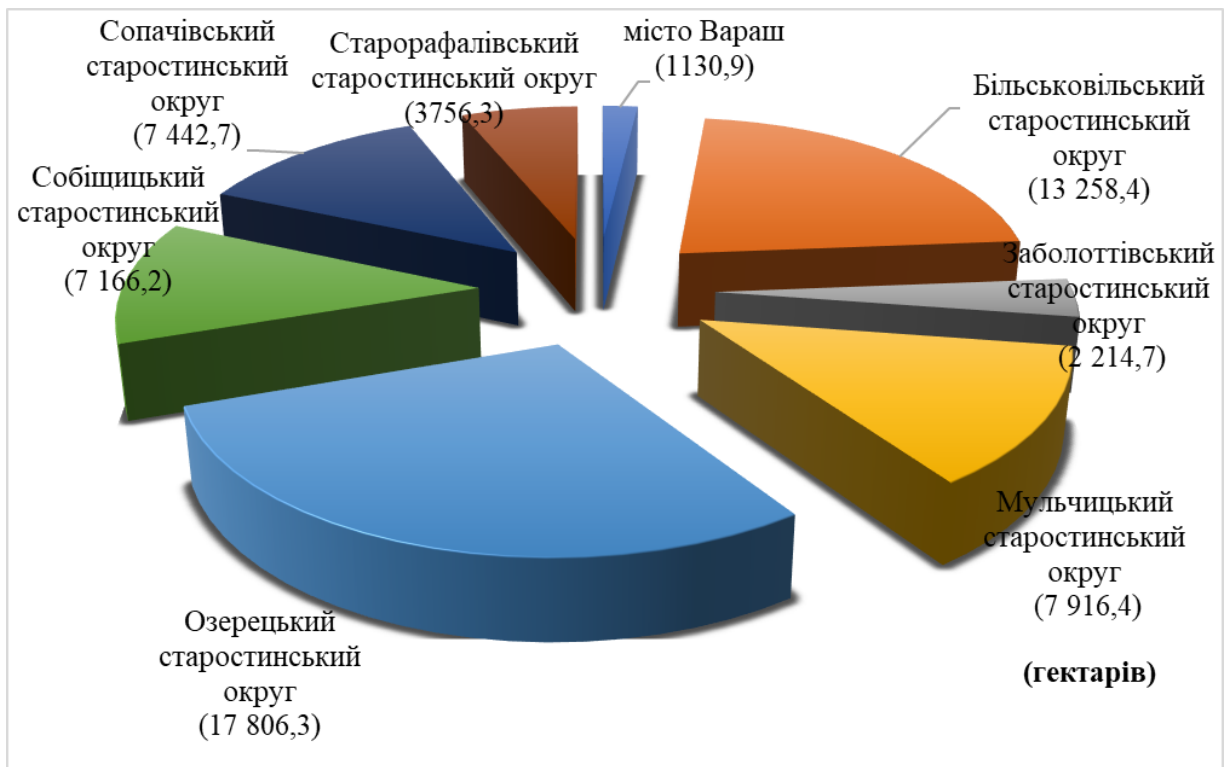

Рис. 2.7. Структурний розподіл земель між старостинськими округами Вараської міської територіальної громади

Джерело: сформовано на основі [23].

Зазначимо, що загальна площа Вараської міської територіальної громади становить 60691,98 га., з них за межами населених пунктів міської ради знаходиться 56240,83 гектарів земель, відповідно у межах населених пунктів – 4451,15 га.

Для сільськогосподарських угідь Вараської громади характерна велика строкатість ґрунтового покриву. Варто наголосити, що близько 40 % земель сільськогосподарського призначення не використовуються. Найбільшу питому вагу в загальній площі земель Вараської міської ради займають ліси (понад 36 тис га, що становить 59 %) та сільськогосподарські землі (14,4 тис га). Значним також є відсоток земель без рослинного покриву або з незначним покривом (майже 6,5 тис га).

Зазначимо, що досліджувана громада має значний ресурс корисних копалин, зокрема, будівельного піску, суглинків, бурштину, торфу та сапропелю. Загалом земельні ресурси сприяють розвитку сільськогосподарського виробництва з певною спеціалізацією. У той же час лісові ресурси є достатніми для забезпечення розвитку як деревообробної та меблевої промисловості, так і туристично-рекреаційної сфери місцевої економіки.

Важливими складовими економіки Вараської міської ради є промисловість, житлово-комунальне господарство, торгівля та громадське харчування, сфера побутових послуг, фінансово-страхова діяльність, а також будівництво. Проте, з моменту заснування міста основним бюджетоутворюючим підприємством громади є ВП «Рівненська АЕС» державного підприємства «НАЕК «Енергоатом», яке протягом 2022 року перерахувало до міського бюджету майже 0,5 млрд. грн податків і зборів, що становить 63 % доходів бюджету громади.

Вараська територіальна громада – це унікальний регіон, що поєднує в собі багатий історичний спадок, природні багатства та активне соціальне життя. Для аналізу основних аспектів економічного та соціального розвитку

цієї територіальної громади, пропонуємо ключові показники функціонування громади за останні три роки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Динаміка основних показників економічного та соціального розвитку
Вараської територіальної громади

№ п/п	Показник	Одиниця виміру	Роки			2023 р до 2021 р, %
			2021	2022	2023	
1	Обсяг реалізованої промислової продукції	млн. грн	15779	37006	38000	240,8
2	Обсяг виробленої будівельної продукції	млн. грн	444,2	450,0	490,0	110,3
3	Обсяг капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування	млн. грн	1509,3	3172,3	7251,8	480,5
4	Середньомісячна заробітна плата	грн	33317	34783	36905	110,8
5	Середньомісячна пенсія	грн	5919	6180	6556	110,8

Джерело: розраховано на основі [23].

Згідно наведених розрахункових даних таблиці 2.1. бачимо, протягом досліджуваного періоду за всіма наведеними показниками відбувся ріст. Особливо відчутно відбулось зростання обсягу капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування, у майже 5 разів. Цей показник у 2023 році досяг рівня понад 7 млрд грн. Це відбулось в основному за рахунок ВП «Рівненська АЕС» державного підприємства «НАЕК «Енергоатом». Варто відзначити, що протягом трьох років не суттєво відбулось зростання обсягу виробленої будівельної продукції (+10,3 %), середньомісячної заробітної плати (+10,8%) та середньомісячної пенсії (+10,8%). Хоча загалом промислове виробництво збільшилось на 140,8 %.

Варто відзначити, що повномасштабне вторгнення російської федерації, яке розпочалось 24 лютого 2022 року не мало негативного впливу на стан соціально-економічного розвитку досліджуваної громади. Більше того, враховуючи важливість електроенергії в умовах суттєвого зростання вартості багатьох викопних енергетичних ресурсів попит на електроенергію вироблену атомними електростанціями залишився на стабільно високому рівні. А враховуючи, що економічний розвиток Вараської міської ради напряму залежить від стану функціонування Рівненської атомної електростанції, тому і місто Вараш, а відповідно й територіальна громада не зазнали негативного економічного впливу від великої війни, яка триває в Україні.

Оцінюючи соціально-економічний розвиток Вараської міської ради Рівненської області, можна визначити значні досягнення та одночасно виявити напрямки для подальшого вдосконалення. Вказана оцінка важлива для розуміння стану справ у місті та визначення перспектив розвитку в різних сферах життєдіяльності. Соціальні та економічні показники є необхідними критеріями для визначення ефективності програм та стратегій, які реалізує міська рада. Зазначається позитивний розвиток економіки, росту рівня зайнятості та покращання соціальної інфраструктури, що свідчить про успішність прийнятих заходів.

Важливо відзначити певні виклики, такі як нерівномірний розподіл економічного зростання, соціальні нерівності та інші аспекти, які потребують уважного вивчення та коригувань в межах різних старостинських округів та центру громади – міста Вараш. Робота над вирішенням цих питань буде сприяти створенню більш справедливого та стабільного соціально-економічного середовища в територіальній громаді. Загалом, оцінка соціально-економічного розвитку Вараської міської ради є важливим інструментом для розробки та вдосконалення стратегій міського управління. Належне уважне врахування результатів цієї оцінки дозволить ефективно впроваджувати заходи, спрямовані на підтримку сталого соціально-

економічного зростання та підвищення якості життя всіх мешканців територіальної громади.

2.2. Стан організації міжнародного співробітництва виконавчим комітетом Вараської міської ради

У світі, насиченому глобальними викликами та можливостями, міжнародне співробітництво стає невід'ємною складовою стратегічного розвитку міст та їхніх територій. Враховуючи потенціал Вараської міської ради можна впевнено стверджувати, що вона має значний потенціал для розвитку та розширення своїх міжнародних зв'язків та співпраці. Динаміка цього процесу визначається рядом факторів, що включають економічну стійкість, культурні взаємодії, наукові обміни та інші ключові аспекти. У цьому контексті важливо з'ясувати та проаналізувати стан міжнародного співробітництва Вараської міської ради, що є ключовим етапом в розробці стратегії міжнародної інтеграції та підвищення престижу міста на європейській арені.

Місто Вараш має давні традиції налагодження міжнародної співпраці у зв'язку з тим, що на його території розміщений стратегічно важливий об'єкт енергетичної інфраструктури Відокремлений підрозділ «Рівненська АЕС» державного підприємства «НАЕК «Енергоатом», а також у зв'язку із вигідним географічним розміщенням і відносною наближеністю до кордонів з Республіки Польща (рис. 2.9), а відповідно і Європейського Союзу, що дає можливість приймати участь у програмах транскордонного співробітництва, які ініціює та фінансує ЄС, зокрема Проєкти транскордонного співробітництва «Польща-Україна».

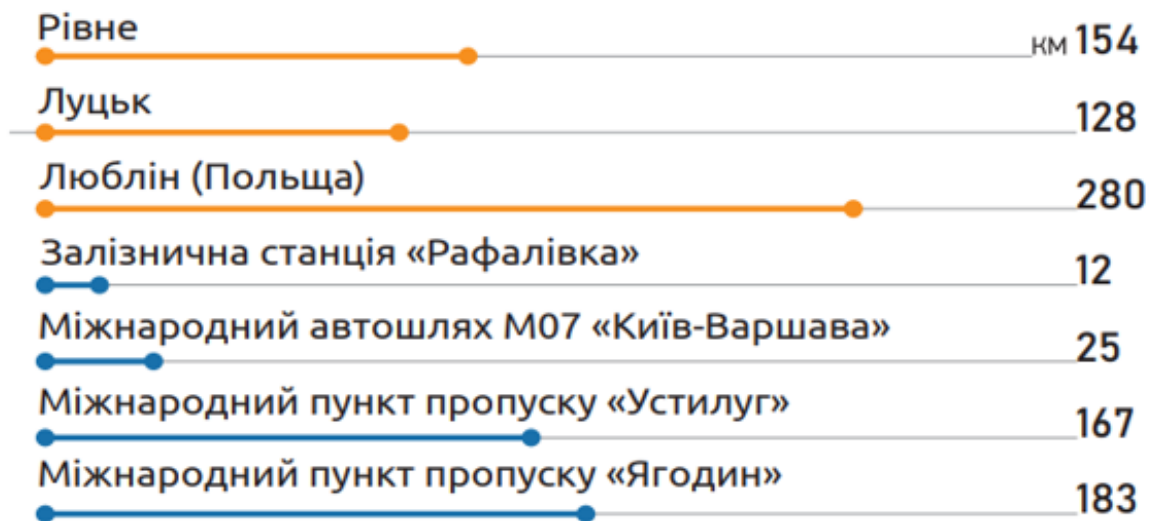

Рис. 2.8. Відстані від міста Вараш Рівненської області до ключових елементів транспортної та прикордонної інфраструктури

Джерело: розраховано на основі [23].

Зазначимо, що із 2021 року у виконавчому комітеті Вараської міської ради Рівненської ради прийнято рішення про реорганізацію організаційної структури за рахунок виділення у складі управління економіки та розвитку громади відділу інвестиційної та грантової діяльності. Саме на цей підрозділ покладено виконання обов'язків щодо налагодження міжнародної співпраці міської ради. До 2021 року міжнародною діяльністю, зокрема і підготовкою та куруванням міжнародних проєктів займалися спеціалісти відділу економіки.

Згідно Положення про управління економіки та розвитку громади, яке затверджене рішенням Вараської міської ради 24 лютого 2021 року відділ інвестиційної та грантової діяльності «організовує роботу щодо сприяння зовнішньоекономічних зв'язків підприємств, установ та організацій, розташованих на території громади, незалежно від форм власності та забезпечує роботу щодо сприяння у створенні відповідно до законодавства спільних з іноземними партнерами підприємств виробничої і соціальної інфраструктури та інших об'єктів, залучення іноземних інвестицій для створення робочих місць. Виконує роботу щодо підготовки проєктів

(програм) відповідно до функцій відділу для участі у конкурсах для залучення кредитних та грантових фінансових ресурсів» [23].

У створеному відділі, який спеціалізується на налагодженні міжнародної діяльності зайнято 2 спеціалісти. Основними затратами для функціонування цього відділу є витрати на оплату праці (рис. 2.).

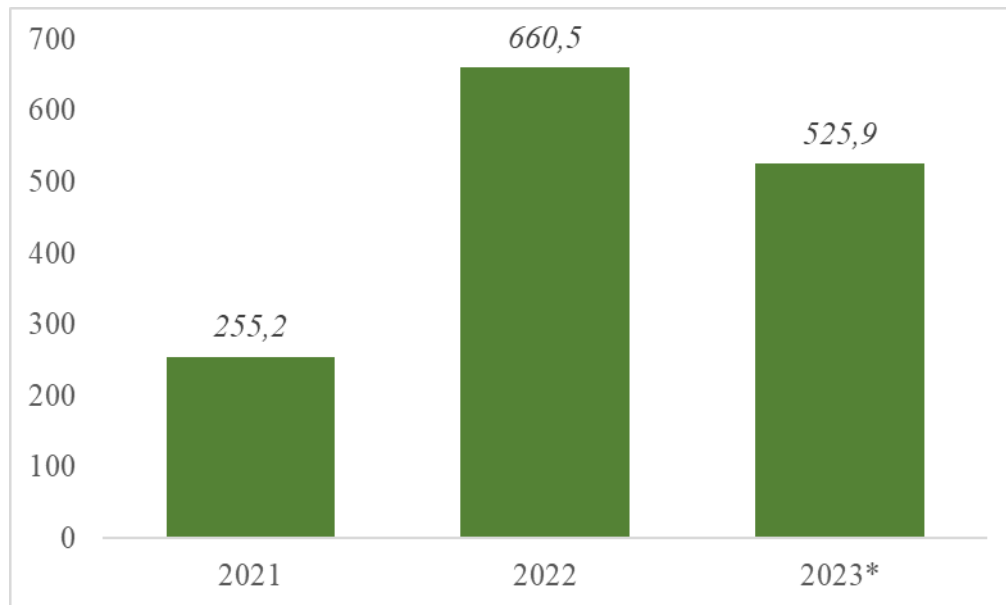

Рис. 2.9. Динаміка фонду оплати праці відділу інвестиційної та грантової діяльності управління економіки та розвитку громади

*дані у 2023 році станом на 1 листопада

Джерело: розраховано на основі оперативної інформації Вараської міської ради

Як бачимо на рис. 2.8., сума витрат на функціонування міжнародного відділу становить понад 600 тис грн на рік. Проте, варто зазначити, що ефективність цих витрат буде неправильним оцінювати поточно. Адже налагодження міжнародної співпраці, або підготовка проектних заявок для участі в різних грантових конкурсах потребує зазвичай значного часу, а віддача може бути тільки за певний період часу і не обов'язково у звітному році у якому були виділені кошти для функціонування відділу.

Додатково варто відзначити, що сприянням міжнародній проектній діяльності (у т.ч. в частині гуманітарної допомоги) у громаді займаються фахівці різних структурних підрозділів виконавчого комітету Вараської міської ради або комунальних підприємств, засновником яких є міська рада.

Це обумовлено тим, що згідно вимог різних грантових конкурсів та сферою діяльності щодо залучення коштів міжнародних донорів є необхідність мати окремих фахівців, які згідно функціональних обов'язків займаються міжнародною проектною діяльністю.

Як негатив, на нашу думку можна відзначити, що у Вараській міській раді до сьогодні не розроблено і не прийнято місцевої програми, згідно якої можна було б фінансувати різноманітні заходи щодо сприяння міжнародній співпраці та міжнародній проектній діяльності.

Аналізуючи стан організації міжнародного співробітництва виконавчого комітету Вараської міської ради, можна зазначити, що цей процес відіграє ключову роль у формуванні глобальної ідентичності та розвитку міста. Вараська міська рада виявляє глибокий інтерес до співпраці з іноземними партнерами, що визначається рядом важливих ініціатив та проектів. Проте, важливо відзначити, що існують певні виклики та недоліки у механізмах міжнародної співпраці. Недостатній рівень інформаційної відкритості, потреба в удосконаленні комунікаційних стратегій та встановлення більш ефективних механізмів взаємодії – це аспекти, які потребують уваги та коригувань.

Загалом, враховуючи досягнення та виявлені недоліки, можна стверджувати, що керівництвом виконавчого комітету Вараської міської ради у сфері організації міжнародного співробітництва зроблено значний поступ у напрямку міжнародної взаємодії. Проте, для досягнення ще більш визначених результатів, необхідно продовжувати удосконалення стратегій та активно впроваджувати інноваційні підходи в організацію роботи. Тільки таким чином Вараська міська рада зможе максимально використовувати потенціал міжнародного співробітництва для сталого розвитку та процвітання свого міста.

2.3. Ефективність міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської територіальної громади

В умовах поглиблення співробітництва та розширення міжнародних зв'язків, питання міжнародного та транскордонного співробітництва набувають особливого значення для територіальних громад. Вараська міська територіальна громада, розташована в вигідному географічному положенні, стикається з унікальними викликами та можливостями. У цьому контексті аналіз ефективності міжнародних та транскордонних ініціатив, які реалізує Вараська територіальна громада набувають особливого значення.

Насамперед варто відзначити, що Вараська територіальна громада утворена на базі міста Вараш Рівненської області, яке вже мало напрацьовану співпрацю, в тому числі і іноземними партнерами. Зокрема, ще 22 вересня 2014 р. було підписано Меморандум між м. Кузнецовськ та м. Луцьк про співпрацю між у сфері житлово-комунального господарства і будівництва, надання адміністративних і соціальних послуг, культури, освіти, спорту, а також ІТ-технологій, безпеки та екології. 25 лютого 2015 р. Кузнецовська міська рада отримала міжнародний сертифікат якості, що засвідчує впровадження національного і міжнародного стандартів управління якості (ISO 9001). 19 червня 2015 р. було підписано меморандум про співробітництво між Польським містом Волув та м. Кузнецовськ.

Новий етап активізації міжнародного співробітництва наступив після утворення територіальної громади на базі міста Вараш. Так, у 2021 році у рамках реалізації програми «Молодь як провідник української національної ідентичності» – «Мріємо та діємо» між Вараською міською територіальною громадою, Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (США) та громадською організацією «Атланти» було підписано меморандум про співробітництво. Також було формалізовано договірні відносини між Вараською міською радою та Посольством Словацької республіки в Україні.

У 2023 році було налагоджено співпрацю і підписано Договір про побратимство між містом Вараш та містом Ловїса (Фінляндська Республіка). Окрім вищевказаних договорів та меморандумів підписано листи про наміри співпраці між містом Вараш та м. Остроленка (Республіка Польща).

Питання міжнародного співробітництва та гуманітарної допомоги стають дедалі більш актуальними в умовах глобальних викликів та можливостей. Саме тому варто відзначити, що особливо відчутними для територіальних громад України стали напрацьовані у попередні роки міжнародні контакти з іноземними партнерами на початку повномасштабного вторгнення російської федерації у 2022 році. Так, від міста Волув (Республіка Польща) у 2022 році отримано близько 9 тон гуманітарної допомоги (одяг, продукти харчування, засоби гігієни, медикаменти). Аналіз динаміки отриманої допомоги є важливим етапом в оцінці ефективності міжнародних партнерств та гуманітарних ініціатив. Ці дані дозволяють нам визначити тенденції у взаємодії з іноземними партнерами, оцінити рівень підтримки, а також визначити ключові сфери, які користуються найбільшим інтересом (рис. 2.10).

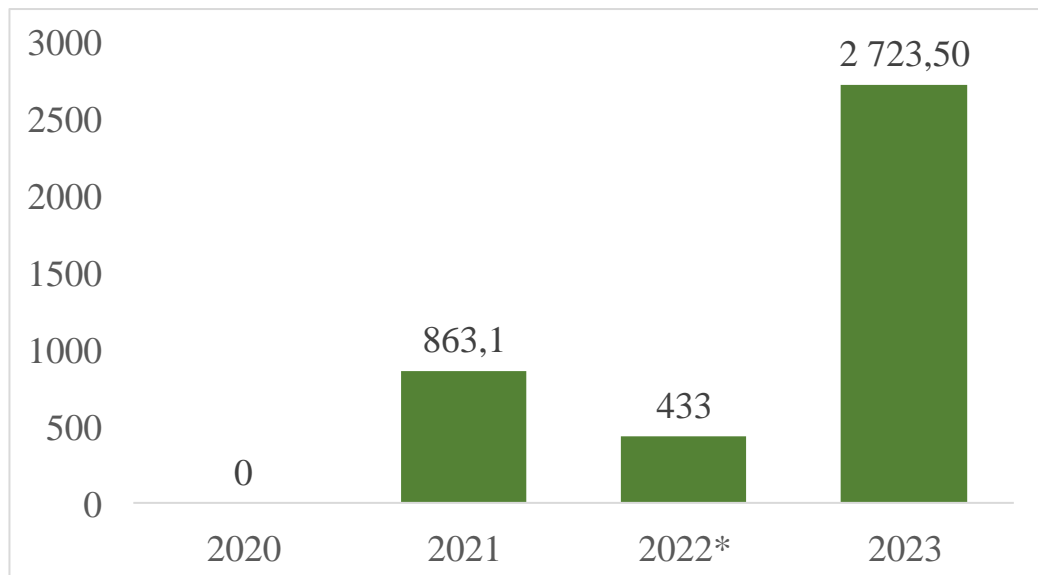

Рис. 2.10. Динаміка суми отриманої Вараською громадою допомоги (в т.ч. гуманітарної) від іноземних партнерів, тис грн

Джерело: розраховано на основі оперативної інформації Вараської міської ради

*отримувалась виключно гуманітарна допомога

Як бачимо на наведених даних рис. 2.10, особливо значною стала сума отриманої гуманітарної допомоги від іноземних партнерів у 2022 році, що цілком пояснюється зростаючими потребами територіальної громади у зв'язку з російсько-українською війною та її впливом на рівень соціального захисту населення.

Відвідання офіційними делегаціями представників інших країн місцевих органів влади є важливою складовою зміцнення міжнародних зв'язків та розвитку співпраці на локальному рівні. Представлені у таблиці 2.2. дані щодо країн, чії офіційні делегації відвідували Вараську міську раду, надають можливість визначити рівень зацікавленості та активності міста у встановленні та розвитку взаємовідносин з іноземними партнерами.

Таблиця 2.2.

Країни з яких офіційні делегації відвідували Вараську міську раду

2020	2021	Станом на 01.11.2023
Ізраїль, Словацька Республіка	Словацька Республіка, Турецька Республіка Республіка Польща	Республіка Польща, Турецька Республіка

Джерело: розраховано на основі оперативної інформації Вараської міської ради

Отже, як бачимо з таблиці 2.2 практично щорічно, протягом досліджуваного періоду Вараську міську територіальну громаду відвідували іноземні делегації. Винятком був лише 2022 рік, коли іноземні партнери в основному спілкувались з представниками влади міста в онлайн режимі, що насамперед пояснюється питаннями безпеки спричиненими російсько-українською війною. Варто відзначити, що найактивніше приїжджали з візитами делегації з Республіки Туреччина та Республіки Польща.

Міжнародні проекти стали важливим каналом для взаємодії та обміну досвідом між містами та регіонами із різних куточків світу. Для Вараської міської ради активна участь у міжнародних конкурсах та програмах є не

лише можливістю отримати фінансову підтримку, але й шансом реалізувати інноваційні та сталі розвиткові ініціативи.

Саме тому, нами проаналізовано динаміку кількості заявок, поданих виконавчим комітетом Вараської міської ради для участі у конкурсах міжнародних проєктів (рис. 2.11).

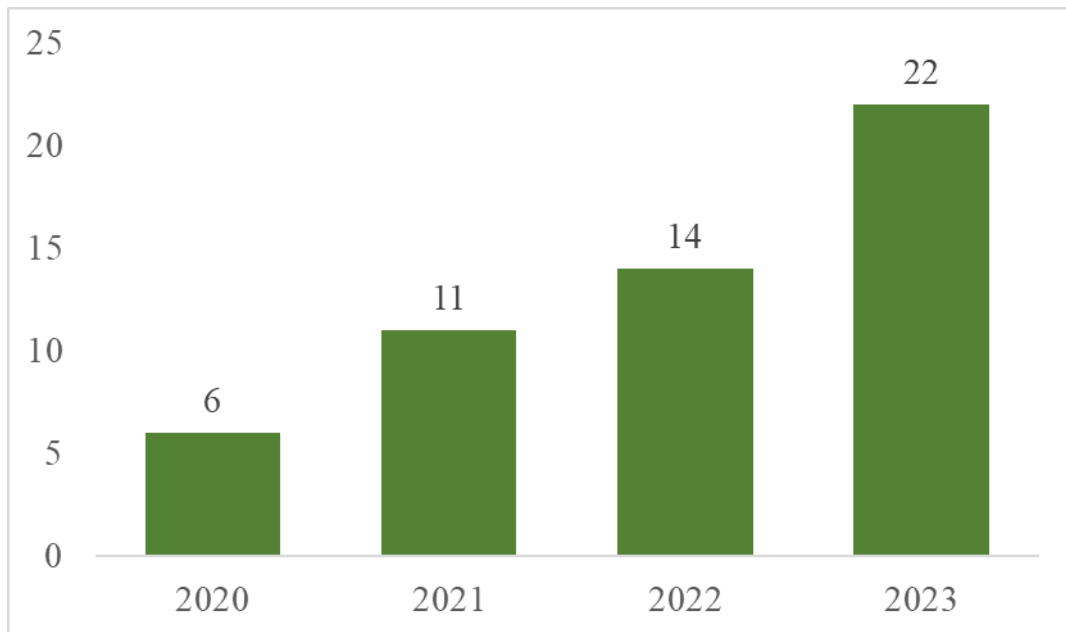

Рис. 2.11. Динаміка кількості заявок від Вараської міської ради для участі у конкурсах міжнародних проєктів, одиниць

Джерело: розраховано на основі оперативної інформації Вараської міської ради

Аналіз наведених даних на рис. 2.11 надає можливість визначити тенденції в активності міста на міжнародному рівні, а також виявити пріоритетні напрямки співпраці, які визначають стратегію розвитку Вараської міської ради у контексті глобальних викликів та можливостей. Зокрема, ми бачимо стабільно позитивну динаміку збільшення кількості поданих заявок для участі в міжнародних грантових конкурсах. Так, якщо у 2020 році їх кількість становила 6, то у 2023 році майже в 4 рази більше.

Зокрема, у звітному році було підготовлено і подано 22 заявки, серед яких основними є:

- Придбання обладнання для відділення реабілітації КНП ВМР «Вараська багатопрофільна лікарня» в рамках грантової допомоги Уряду

Японії (програма Кусаноне) по проєктах підтримки безпеки людини;

- «Забезпечення продовольчої безпеки мешканців та ВПО у Вараській громаді шляхом облаштування 4 локацій з торговими ятками» в рамках Програми бізнес-партнерства спрямованого на підтримку аграрного сектору та харчового виробництва в Україні Данської ради у справах біженців (DRC);

- «Сприяння жінкам Вараської МТГ в отриманні доходу від реалізації власної вирощеної сільськогосподарської продукції у облаштованих 4 локаціях з торговельними ятками» в рамках Програми Канадського фонд місцевих ініціатив (CFLI);

- «Сприяння жінкам щодо зменшення травматизму при пологах та покращення умов для народжуваності здорових дітей» в рамках Програми Канадського фонд місцевих ініціатив (CFLI);

- «Переведення об'єктів мережі водопостачання та водовідведення КП «ВТБК» ВМР на роботу від відновлювальних джерел енергії (розробка ТЕО)», участь у кейс-чемпіонаті «RE-ENERGIZE UKRAINE» у рамках проєкту розбудови «зелених» енергетичних спільнот «Civil Society Energy for Resilient Ukraine», що реалізується німецьким кооперативом WECHANGEeG (м. Берлін) у партнерстві з ГО «Агенція сталого розвитку «СИНЕРГІЯ» (м. Вінниця) та фінансується Міністерством закордонних справ Німеччини;

- «Переведення будівель лікарняного комплексу КНП ВМР «ВБЛ» на роботу від відновлювальних джерел енергії (розробка ТЕО)» для участі у кейс-чемпіонаті «RE-ENERGIZE UKRAINE» у рамках проєкту розбудови «зелених» енергетичних спільнот «Civil Society Energy for Resilient Ukraine»;

- «Забезпечення закладу охорони здоров'я Вараської громади спеціалізованим медичним обладнанням» у рамках конкурсу проєктів двосторонньої співпраці, що оголошений Посольством Чеської Республіки в Україні;

- «Розвиток циркулярної економіки у Вараській громаді» у рамках конкурсу проєктів двосторонньої співпраці, що оголошений Посольством Чеської Республіки в Україні;

- надання 13 інвестиційних пропозицій для Центру стратегічних досліджень Варшавського інституту підприємництва WEI, який реалізує проєкт «Польський сервіс відбудови України», що фінансується Канцелярією Прем'єр-міністра Республіки Польща;

- «Реабілітаційне обладнання для осіб з інвалідністю» в рамках конкурсу грантових заявок на 2024 рік на фінансування малих локальних проєктів з Чеської офіційної допомоги з розвитку;

- «Комплексна реконструкція об'єктів систем водопостачання, водовідведення та тепlopостачання у Вараській громаді» у рамках відбору проєктних пропозицій повоєнного відновлення та розвитку територіальних громад України (запит Української консалтингової компанії «Blue Yellow Consulting» у рамках грантових програм Республіки Корея);

- «Придбання спеціалізованого медичного обладнання для відділення реабілітації Вараської багатoproфільної лікарні» в рамках конкурсу грантових заявок на 2024 рік на фінансування малих локальних проєктів з Чеської офіційної допомоги з розвитку;

- «Придбання ангиографа для Вараської багатoproфільної лікарні» у рамках грантової програми Проекту USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я» по контракту з компанією «Делойт».

Як бачимо з вищенаведеного переліку у Вараській міській раді добре налагоджена робота щодо підготовки проєктів для участі у різних програмах міжнародного та транскордонного співробітництва.

У сучасному світі іноземні грантові кошти стають важливим ресурсом для реалізації соціальних, економічних та культурних ініціатив. Розглядаючи динаміку кількості поданих заявок для залучення іноземних грантових коштів Вараською міською радою ми бачимо про поступову активізацію цієї роботи. Проте, для визначення ефективності зусиль міської ради у залученні іноземних інвестицій та грантів, є не кількість заявок, оскільки це лише інструмент для отримання кінцевого результату – залучення іноземних фінансових ресурсів для покращення соціально-економічного становища

громади.

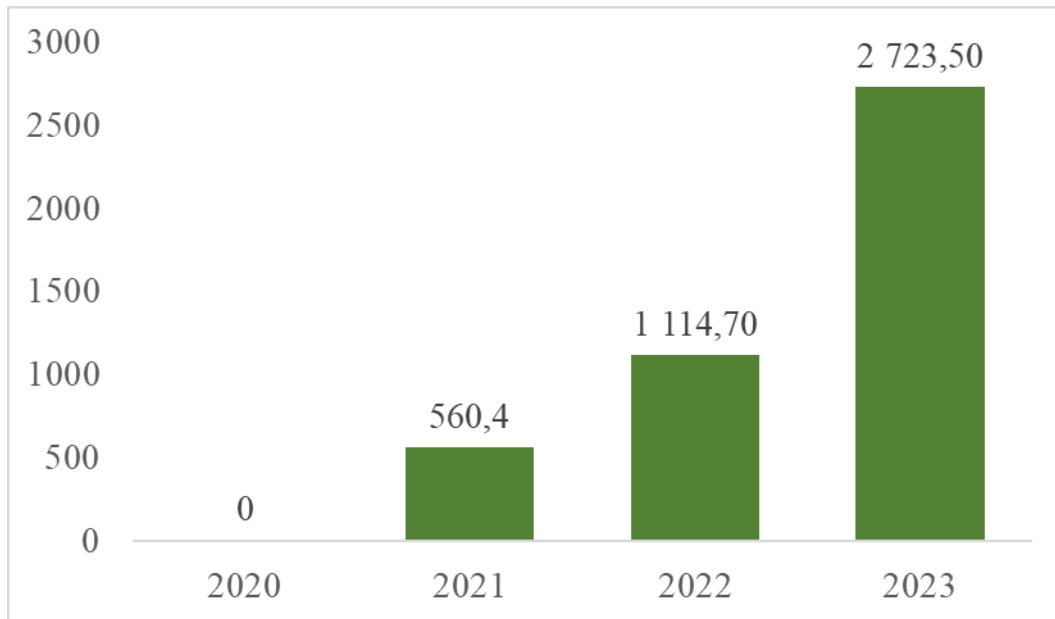

Рис. 2.12. Динаміка обсягу залучених іноземних грантових коштів Вараською міською радою, тис. грн

Джерело: розраховано на основі оперативної інформації Вараської міської ради

Згідно наведених розрахункових даних робимо висновок, що загалом у Вараській міській раді Рівненської області досить ефективно організовано роботу щодо міжнародної та транскордонної співпраці. Зокрема, дані рис. 2.12. свідчать про стабільне зростання обсягів залучених іноземних грантових коштів. Так, якщо у базовому 2020 році їм сума становила нуль грн, то починаючи із 2021 року, у якому цей показник становив 560 тис грн, то вже до 2023 року обсяг залучених іноземних ресурсів становив понад 2,7 млн грн. Таким чином, це в котре підтверджує, що створення окремого підрозділу, який спеціалізується на підготовці міжнародних проєктів було цілком правильним рішенням. Надалі є важливим завданням зберегти вказану динаміку і максимально ефективно для громади використовувати залучені іноземні фінансові ресурси.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ВАРАСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Основні напрями підвищення соціально-економічної ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва

За умов стрімкого розвитку міжнаціональних зв'язків, міжнародне та транскордонне співробітництво стають ключовими факторами впливу на соціально-економічний розвиток країн, регіонів та окремих територіальних громад. Розширення меж співпраці вимагає не лише активізації діалогу між країнами та окремими територіями, але й розробки та реалізації стратегій, спрямованих на підвищення ефективності цього співробітництва.

Однією з ключових проблем, яку необхідно вирішити в цьому контексті, є підвищення соціально-економічної ефективності взаємодії на місцевому рівні. Це завдання вимагає комплексного підходу та обґрунтованих стратегій, орієнтованих на досягнення конкретних результатів та сприяння сталому розвитку.

Соціально-економічна ефективність співпраці органів місцевого самоврядування є важливою складовою сталого розвитку та забезпечення економічного добробуту. Вироблення та реалізація ефективних стратегій співпраці на міжнародній та транскордонній арені визначають майбутнє економічного і соціального прогресу окремих територій.

Як нами було обґрунтовано в попередньому розділі, Вараська міська територіальна громада розташована в стратегічно важливому географічному регіоні, активно взаємодіє з муніципалітетами різних країн, а тому підвищення соціально-економічної ефективності міжнародного співробітництва набуває особливого значення для забезпечення сталого розвитку громади та покращення якості життя її мешканців. Саме тому, пропонується комплексний підхід для реалізації цього завдання (рис. 3.1).

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНОГО ТА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Рис. 3.1. Комплексний підхід до підвищення соціально-економічної ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської міської ради

Джерело: власна розробка

Отже, одним із перспективних напрямків підвищення ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва є створення інтегрованого центру міжнародного розвитку, який об'єднає необхідні ресурси для реалізації спільних проектів. Цей центр має включати представників місцевої влади, бізнесу, та науковців для комплексного аналізу та планування міжнародних ініціатив. Створення інформаційної платформи, доступної як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів, є ключовим елементом залучення фінансової підтримки. Розміщення інвестиційних пропозицій, проектів та ресурсів на спеціалізованому веб-порталі сприятиме ефективному взаємодії та стимулюванню інвестицій.

Не менш важливим є також і залучення місцевих жителів до діалогу та партнерства, що є необхідною умовою ефективного міжнародного співробітництва. Організація форумів, семінарів та культурних заходів сприятиме встановленню міцних відносин та обміну досвідом.

Підтримка та стимулювання інноваційних проектів у межах міжнародного співробітництва є важливим стимулом для економічного зростання та розвитку територіальної громади. Залучення новітніх технологій та ресурсів із-за кордону дозволить прискорити темпи соціально-економічного росту та збільшити конкурентоспроможність місцевого бізнесу.

Варто врахувати, що сучасні інтеграційні процеси у світі змінюють поточні функції кордонів. Вони стають більш проникними, що дозволяє посилити синергетичний ефект. Остаточним наслідком цих змін є повне скасування функції кордону. Це дозволяє, з одного боку, нейтралізувати його негативний вплив, а з іншого – дає можливість для абсолютно вільної міжнародної конкуренції, яка може становити загрозу для слабких територіальних громад. Важко уявити налагодження офіційної співпраці без неформальних контактів. Крім того, більшість вражаючих успіхів у світовій економічній історії відбулися в ситуації відкритих кордонів, як політичних, так і соціальних.

У контексті європейської інтеграції ефективне міжнародне та транскордонне співробітництво може стати джерелом отримання додаткових коштів для територій. Водночас це чудове джерело отримання досвіду, який може виявитися дуже цінним як для приватних, так і для державних структур. Цей досвід також може виявитися єдиним джерелом знань про те, як здійснювати міжнародну співпрацю та контакти з іноземними установами та компаніями. Це пов'язано з тим, що кошти на навчання та поїздки обмежені, а доступні (також не загальнодоступні) кошти ЄС фінансують лише навчання, пов'язане з впровадженням структурних змін.

Враховуючи, що органи місцевого самоврядування України вже майже 2 роки функціонують в умовах повномасштабної війни, тому щоб подолати усі виклики, які спричинені воєнним станом в Україні та сприяти успішній міжнародній співпраці між українськими місцевими територіальними громадами, з іноземними партнерами, доцільно здійснити такі першочергові заходи [46]:

⇒ реалізувати комплексну інформаційну кампанію, як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, щодо популяризації переваг і можливостей від імплементації міжнародних проєктів серед представників територіальних громад прикордонних регіонів України з країнами-членами ЄС, шляхом проведення заходів у засобах масової інформації, організації спеціалізованих конференцій, круглих столів, семінарів, періодичного проведення нарад органами державної влади з представниками місцевого самоврядування щодо роз'яснення специфіки та особливостей діяльності у міжнародній сфері, а також обізнаності в цьому сегменті;

⇒ сформувати систему розвитку управлінських та професійних компетенцій працівників органів самоврядування територіальних громад у сфері організації та ведення міжнародної діяльності на засадах проведення періодичних навчань, тренінгів та курсів підвищення кваліфікації, у тому числі із залученням ресурсів мережі закладів вищої освіти, міжнародних тренінгових агенцій та консалтингових компаній, покращення компетенцій у

сегменті подання заявок на міжнародні проєкти, їх адміністрування та супроводу, підвищення розуміння доцільності та важливості керівників територіальних громад щодо реалізації міжнародної співпраці, у тому числі через стимулювання створення спеціалізованих міжнародних відділів в організаційній структурі органів управління громади;

⇒ удосконалити інституційний базис регулювання міжнародної діяльності територіальних громад України, шляхом прийняття відповідного законодавства в сегменті чіткої регламентації повноважень, обов'язків та відповідальності цих суб'єктів на міжнародному рівні, покращення інституційної довіри потенційних міжнародних партнерів до реалізації проєктів з вітчизняними територіальними громадами, імплементації зразкових практик передового світового досвіду реалізації міжнародних проєктів на рівні територіальних громад, узгодження вітчизняних норм і регламентів ведення міжнародної діяльності з міжнародними стандартами;

⇒ покращити фінансово-економічний базис реалізації міжнародної співпраці територіальних громад у прикордонних регіонах України на засадах дотаційної підтримки з боку державної та регіональної влади реалізації міжнародних проєктів, стимулювання залучення фінансово-економічних і банківських інституцій у співфінансуванні міжнародної діяльності територіальних громад, підвищення представників бізнесу до реалізації масштабних міжнародних проєктів;

⇒ активізувати темпи розбудови мережі інфраструктурних об'єктів у межах територіальних громад на прикордонних регіонах України з країнами-членами ЄС, у тому числі відкриття нових міжнародних пунктів через державний кордон, покращення логістичного забезпечення розвитку міжнародної співпраці, відкриття логістичних хабів, включення вітчизняної дорожньо-транспортної системи у міжнародні транспортні коридори, розбудови мережі об'єктів інвестиційної-інноваційної інфраструктури в прикордонних регіонах з країнами-членами ЄС.

Отже, розглянувши виклики та можливості, які стоять перед Вараською міською радою Рівненської області, визначено конкретні стратегії та інструменти для досягнення сталого розвитку, підвищення благополуччя мешканців та сприяння загальній економічній динаміці. Однією з ключових рекомендацій є удосконалення системи інфраструктури для залучення іноземних інвестицій та розширення торгових зв'язків. Запровадження сучасних технологій та цифровизація процесів може покращити ефективність адміністративних процедур та створити сприятливий клімат для бізнесу.

Крім того, акцент доцільно зробити на розвитку людського капіталу через програми освіти та підтримку ініціатив у сфері науки та інновацій. Співпраця з партнерами з інших країн може допомогти обміну досвідом та впровадженню передових практик у різних галузях.

Напрями підвищення соціально-економічної ефективності також включають розвиток туризму, культурних обмінів та сприяння взаєморозумінню між громадами. Загалом, це може визначити Вараш як важливий центр для транскордонної співпраці та стати каталізатором для позитивних змін у соціально-економічному розвитку району. Отже, реалізація цих напрямів може стати основою для сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності Вараської міської ради в умовах глобальних викликів та можливостей.

3.2. Вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва

Сучасний етап розвитку суспільства визначається не тільки глобалізацією та швидким розвитком технологій, але й активізацією міжнародних та транскордонних відносин. У цьому контексті міста відіграють ключову роль як осередки, де відбувається інтенсивна взаємодія, обмін досвідом та ресурсами між різними країнами та регіонами. Міжнародне та транскордонне співробітництво стає важливим стратегічним

напрямок розвитку, а його ефективність нерозривно пов'язана з інформаційним забезпеченням.

Міська рада Вараша, що входить до складу Рівненської області, активно взаємодіє з партнерами та підтримує транскордонні ініціативи для сприяння сталому розвитку та вирішенню суспільних проблем. Однак умови сучасного світу вимагають постійного вдосконалення інструментів та підходів до інформаційного забезпечення міжнародного співробітництва.

Забезпечення доступу до актуальної, достовірної та оперативної інформації стає критично важливим фактором для успішної співпраці та досягнення спільних цілей. Перспективи впровадження інноваційних технологій та розвитку інформаційних платформ, спрямованих на ефективне функціонування системи інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської міської ради є особливо важливим завданням на сьогодні.

Регіональні та місцеві органи влади майже не займаються пошуком, плануванням і передпроектною підготовкою можливих інвестиційних проектів. У звичайному порядку справ функції, пов'язані із залученням інвестицій, виконуються обласними інституціями, проте на місцевому рівні такі організації фактично відсутні. Також відсутні спеціалізовані інтернет-портали для публікації інформації, що б доступна як вітчизняним, так і зарубіжним інвесторам. Не проводиться розповсюдження інвестиційних пропозицій через спеціалізовані видання, такі як інтернет-ресурси, виставково-ярмаркові заходи, бізнес-форуми, спеціалізовані веб-портали та співпраця з інвестиційними та консалтинговими компаніями, міжнародними та вітчизняними інвестиційними фондами і фінансово-кредитними установами.

Для вирішення цих викликів в сфері інформаційного забезпечення слід створювати нові ефективні суб'єкти в інвестиційній інфраструктурі та сфері інвестиційного посередництва. Активність фахівців місцевого самоврядування грає важливу роль у цьому процесі, сприяючи створенню та

популяризації інвестиційних проектів, а також поширенню інформації про економіко-ресурсний потенціал територій серед вітчизняних та міжнародних інвесторів. Крім цього, важливим є навчання та вивчення перспективних інвестиційних проектів для їх підготовки та ефективного підходу до просування [169, с. 85].

У цьому контексті доцільно виокремити декілька важливих напрямків підвищення обізнаності щодо міжнародної та транскордонної співпраці:

- підтримка позитивного іміджу територіальної громади як інвестиційно привабливої;
- забезпечення поінформованості громадськості щодо міжнародної та транскордонної співпраці і, відповідно, сприяння широкій суспільній підтримці дій місцевої влади у сфері взаємодії з іноземними партнерами;
- утворення, підтримка та розвиток інформаційної мережі щодо пошуку бізнес-партнерів та інвесторів, формування банку інформації про техніко-економічні проекти і спільне будівництво об'єктів;
- підвищення рівня поінформованості місцевих та іноземних підприємців щодо сприяння розвитку експортних галузей економіки та підвищення їх конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

На сьогоднішній день, інформаційне забезпечення в сфері міжнародного та транскордонного співробітництва має свої обмеження та вади. Недостатня прозорість, фрагментація даних, труднощі доступу до актуальної інформації є серйозними викликами для розбудови довірчих відносин і реалізації спільних ініціатив. Застосування сучасних технологій та стратегічних підходів може вирішити ці проблеми та сприяти розвитку міжнародних партнерств.

Для впровадження системної роботи пропонується послідовність етапів та ключові аспекти вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської міської ради (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Послідовність етапів вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва

Джерело: власна розробка

Зазначимо, що кожен із запропонованих на рис. 3.2 послідовних етапів вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва, який може доцільно використати у Вараській міській раді включає декілька ключових аспектів. Зокрема, аналіз передбачає вивчення потреб у інформації для міжнародного та транскордонного співробітництва та збір відгуків і рекомендацій від учасників процесу. Наступним етапом є створення інформаційної платформи, що здійснюється за рахунок розробки та запуску централізованої інформаційної платформи, а також визначення категорій інформації (проекти, інвестиції, події, партнерства). На наступному етапі відбувається забезпечення доступності інформації для вітчизняних та іноземних користувачів, впровадження інтерактивних інструментів та мовних опцій.

Інтеграція з іншими ресурсами можлива за рахунок формування зв'язку з іншими інформаційними ресурсами та співпрацею з регіональними та міжнародними організаціями.

Досить важливими в сучасних умовах для будь-якої територіальної громади є промоція та маркетинг, які впроваджуються на основі розробки стратегії маркетингу для просування інформаційної платформи та проведення кампаній та рекламних заходів для залучення користувачів. Безумовно обов'язковим є систематичний збір фідбеку від користувачів, постійне оновлення та розширення інформаційного контенту на основі чого здійснюється впровадження системи контролю за якістю інформації, моніторинг використання платформи та ефективності заходів.

Заключним етапом є навчання та співпраця, що реалізовується за рахунок організації навчальних заходів для користувачів щодо використання платформи.

Ще одним важливим напрямом інформаційного забезпечення транскордонного та міжнародного співробітництва є інтеграція систем моніторингу соціально-економічних процесів по обидві сторони кордону. В аналітичній записці НІСД «Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва» були відзначені вітчизняні проблеми, які ускладнюють розвиток такого співробітництва в аспекті інформаційного забезпечення. Насамперед, це відсутність системи моніторингу з боку регіональних органів влади за реалізацією проектів міжнародних фінансових структур на території України, зокрема транскордонних, а також системи збору, обліку і ведення транскордонної статистики [24].

Моніторинг функціонування програм є відповідальністю одного з міністерств Кабінету Міністрів України. Однак, уряд не оприлюднює інформацію щодо виконання конкретних проектів у регіонах, що ускладнює оцінку ефективності використання міжнародної фінансової допомоги. Відсутність статистики міжнародного та транскордонного співробітництва на

місцевому рівні утруднює аналіз цієї діяльності, обмежує можливості в проведенні наукових досліджень, а також у прийнятті управлінських рішень.

Для прикладу, в Україні та Польщі існують суттєві розбіжності у системах збору та обробки статистичної інформації, що проявляється у результатах їхньої роботи та утруднює ефективне використання статистичних даних про транскордонний регіон. Тим не менше, моніторинг потреб та аспектів розвитку міжнародного співробітництва на конкретних територіях в межах транскордонного регіону є важливим для успішного реформування економіки та підвищення життєвого рівня громадян.

Вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва є стратегічним напрямком розвитку Вараської міської ради та ключовою умовою для ефективного управління та взаємодії з партнерами на міжнародному рівні. Основною метою нашого дослідження було визначення можливостей та шляхів покращення системи інформаційної взаємодії для забезпечення сталого розвитку міста та його взаємодії з іншими регіонами.

На основі проведеного аналізу сучасного стану інформаційного забезпечення було виявлено виклики та можливості, які стоять перед Вараською міською радою. Спільне вирішення цих завдань сприятиме не лише покращенню обміну інформацією, а й підвищенню прозорості, зростанню довіри партнерів, а також реалізації конкретних проектів та ініціатив.

Таким чином, однією з ключових рекомендацій є впровадження інноваційних технологій та модернізація інформаційних систем для оптимізації обробки та передачі даних. Також, акцент варто зробити на розвитку платформ для відкритого обміну інформацією та партнерства з іншими містами та регіонами. Важливим також є залучення громадськості та місцевих стейкхолдерів до процесу прийняття рішень та обговорення ініціатив. Це сприятиме створенню відкритого та демократичного

середовища, де кожен має можливість висловити свою думку та здійснити особистий внесок у розвиток міжнародної співпраці.

ВИСНОКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведених нами досліджень можемо зробити наступні висновки щодо розвитку міжнародного та транскордонного співробітництва територіальних громад:

1. Поняття «міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування» - це спільна діяльність вітчизняних територіальних громад з іноземними партнерами, що здійснюється на місцевому рівні на двосторонній або багатосторонній договірній основі, спрямована на вирішення пріоритетних питань, віднесених національним законодавством до власних або делегованих повноважень місцевих органів самоврядування і тих, що не суперечать принципам внутрішньої та зовнішньої політики відповідних держав.

2. Форма та інтенсивність міжнародного та транскордонного співробітництва є результатом багатьох факторів. До них належать фактори, пов'язані з учасниками різних форм співробітництва (організаційно-правова форма суб'єкта, його статус, мета діяльності тощо), фактори, пов'язані з самою суттю співробітництва (переважні моделі співпраці, розвиток структур співробітництва), а також зовнішні чинники, що надходять із транскордонного середовища (наприклад, економічна, соціальна, політична, культурна тощо).

3. Методичні підходи до дослідження транскордонного та міжнародного співробітництва є важливою складовою для розвитку наукового підґрунтя у цьому напрямку. Аналіз різноманітних методологічних підходів висвітлює їхню значущість у формуванні обґрунтованих та комплексних досліджень в галузі міжнародних відносин та територіального розвитку. Визначено, що комбінація кількох методів, таких як аналіз, порівняльний аналіз, інтерв'ю, експертні опитування та математичне моделювання, може найбільш повно і точно відобразити різноманітні аспекти транскордонної співпраці. Застосування міждисциплінарного підходу є ключовим для розуміння міжнародних

відносин та формування компромісних стратегій в реалізації спільних проектів.

4. Вараш – це місто-супутник Рівненської атомної електростанції, яка почала будуватись у 1973 році, що стало початком розбудови міста. У 1978 році в Кузнецовську проживало понад 5,5 тисяч жителів, серед яких – 690 учнів. У цьому ж році відкрито дитячий садок №2 та введено в дію комплекс споруд медико-санітарного відділу. 26 вересня 2004 року згідно програми фізичного пуску реактора блоку №4 успішно було запущено на мінімально-контрольованому рівні потужності, а вже 16 жовтня 2004 року було повноцінно включено четвертий енергоблок РАЕС.

5. У 2013 році журнал «Фокус» визнав Кузнецовськ найзабезпеченішим містом України, адже середньомісячна оплата праці його мешканців була найвищою в країні – 6954 гривні. Також протягом останніх декількох років згідно багатьох рейтингів місто Кузнецовськ стабільно входить до тридцяти найкомфортніших міст для проживання в Україні.

6. 2 червня 2016 року згідно Постанови Верховної Ради України в рамках процесу декомунізації назв місто Кузнецовськ Рівненської області було перейменовано на місто Вараш. Відповідно у квітні 2017 року на сесії міської ради прийнято рішення перейменувати Кузнецовську міську раду у Вараську міську раду. У 2018 році було прийнято рішення про добровільне приєднання територіальних громад сіл Заболоттівської сільської ради до територіальної громади Вараської міської ради Рівненської області і таким чином було утворено Вараську міську об'єднану територіальну громаду Рівненської області. На сьогодні Вараська громада складається із одного міста та 17 сіл, що приєднались в ході процесу децентралізації, що об'єднані у сім старостинських округів.

7. Загальна чисельність населення Вараської територіальної громади із врахуванням долучених населених пунктів в результаті реформи становить близько 54834 осіб. Із загальної чисельності населення кількість

працездатного населення становить близько 32 тис. осіб, а кількість безробітних - понад 2100 осіб.

8. Важливими складовими економіки Вараської міської ради є промисловість, житлово-комунальне господарство, торгівля та громадське харчування, сфера побутових послуг, фінансово-страхова діяльність, а також будівництво. З моменту заснування міста основним бюджетоутворюючим підприємством громади є ВП «Рівненська АЕС» державного підприємства «НАЕК «Енергоатом», яке протягом 2022 року перерахувало до міського бюджету майже 0,5 млрд. грн податків і зборів, що становить 63 % доходів бюджету громади.

9. Протягом досліджуваного періоду за наведеними показниками відбувся ріст. Особливо відчутно відбулось зростання обсягу капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування, у майже 5 разів. Цей показник у 2023 році досяг рівня понад 7 млрд грн. Це відбулось в основному за рахунок ВП «Рівненська АЕС» державного підприємства «НАЕК «Енергоатом». Варто відзначити, що протягом трьох років не суттєво відбулось зростання обсягу виробленої будівельної продукції (+10,3 %), середньомісячної заробітної плати (+10,8%) та середньомісячної пенсії (+10,8%). Хоча загалом промислове виробництво збільшилось на 140,8 %.

10. Із 2021 року у виконавчому комітеті Вараської міської ради Рівненської ради прийнято рішення про реорганізацію організаційної структури за рахунок виділення у складі управління економіки та розвитку громади відділу інвестиційної та грантової діяльності. Саме на цей підрозділ покладено виконання обов'язків щодо налагодження міжнародної співпраці міської ради. У створеному відділі, який спеціалізується на налагодженні міжнародної діяльності зайнято 2 спеціалісти.

11. Міжнародні проекти стали важливим каналом для взаємодії та обміну досвідом між містами та регіонами із різних куточків світу. Для Вараської міської ради активна участь у міжнародних конкурсах та програмах є не лише можливістю отримати фінансову підтримку, але й

шансом реалізувати інноваційні та сталі розвиткові ініціативи. Починаючи з 2020 року спостерігається стабільно позитивна динаміка збільшення кількості поданих заявок для участі в міжнародних грантових конкурсах. Так, якщо у 2020 році їх кількість становила 6, то у 2023 році майже в 4 рази більше.

12. Загалом у Вараській міській раді досить ефективно організовано роботу щодо міжнародної та транскордонної співпраці. Протягом чотирьох років є стабільне зростання обсягів залучених іноземних грантових коштів. Так, якщо у базовому 2020 році їм сума становила нуль грн, то починаючи із 2021 року, у якому цей показник становив 560 тис грн, то вже до 2023 року обсяг залучених іноземних ресурсів становив понад 2,7 млн грн. Це підтверджує, що створення окремого підрозділу, який спеціалізується на підготовці міжнародних проєктів було цілком правильним рішенням.

Для підвищення ефективності міжнародного співробітництва та забезпечення стабільного розвитку Вараської міської ради нами сформульовано наступні пропозиції:

1. Одним із перспективних напрямків підвищення ефективності міжнародного та транскордонного співробітництва є створення інтегрованого центру міжнародного розвитку, який об'єднає необхідні ресурси для реалізації спільних проєктів. Цей центр має включати представників місцевої влади, бізнесу, та науковців для комплексного аналізу та планування міжнародних ініціатив. Створення інформаційної платформи, доступної як для вітчизняних, так і для іноземних інвесторів, є ключовим елементом залучення фінансової підтримки. Розміщення інвестиційних пропозицій, проєктів та ресурсів на спеціалізованому веб-порталі сприятиме ефективному взаємодії та стимулюванню інвестицій.

2. Напрями підвищення соціально-економічної ефективності включають розвиток туризму, культурних обмінів та сприяння взаєморозумінню між громадами. Це може визначити Вараш як важливий центр для транскордонної співпраці та стати каталізатором для позитивних

змін у соціально-економічному розвитку району. Реалізація цих напрямів може стати основою для сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності Вараської міської ради в умовах глобальних викликів та можливостей.

3. Для впровадження системної роботи пропонується послідовність етапів та ключові аспекти вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва Вараської міської ради.

4. Вдосконалення інформаційного забезпечення міжнародного та транскордонного співробітництва є стратегічним напрямком розвитку Вараської міської ради та ключовою умовою для ефективного управління та взаємодії з партнерами на міжнародному рівні. Основною метою нашого дослідження було визначення можливостей та шляхів покращення системи інформаційної взаємодії для забезпечення сталого розвитку міста та його взаємодії з іншими регіонами.

4. Однією з ключових рекомендацій є впровадження інноваційних технологій та модернізація інформаційних систем для оптимізації обробки та передачі даних. Також, акцент варто зробити на розвитку платформ для відкритого обміну інформацією та партнерства з іншими містами та регіонами. Важливим також є залучення громадськості та місцевих стейкхолдерів до процесу прийняття рішень та обговорення ініціатив. Це сприятиме створенню відкритого та демократичного середовища, де кожен має можливість висловити свою думку та здійснити особистий внесок у розвиток міжнародної співпраці.

Таким чином, проведене дослідження транскордонного та міжнародного співробітництва Вараської міської ради Рівненської області свідчить про важливість і активність місцевої влади в контексті розбудови партнерських відносин з іншими країнами та регіонами. Вараш, як місто, демонструє високий рівень зацікавленості в розвитку ефективних та взаємовигідних партнерств, спрямованих на сприяння економічному зростанню, культурним обмінам та розвитку інфраструктури. Позитивні

результати співпраці свідчать про значний потенціал для подальшого розширення та поглиблення міжнародних зв'язків, що сприятиме не лише місцевому розвитку, а й зміцненню дипломатичних, економічних та культурних зв'язків між Вараською міською радою та її зарубіжними партнерами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Агафонова Г.С., Ірха К.О. Внутрішній і зовнішній виміри співробітництва територіальних громад в Україні вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 4(56) 2022. С.30-36.
2. Академічний тлумачний словник української мови. // URL : <http://sum.in.ua>.
3. Артёмов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України. Серія «Євроінтеграція: український вимір» : монографія. Ужгород : Ліра, 2009. 520 с.
4. Белей С.І. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації. Ефективна економіка. 2021. № 1. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8503> (дата звернення: 09.03.2023).
5. Беленький П. Ю. Підходи до формування концепції транскордонного співробітництва області / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула // Проблеми транскордонного співробітництва : зб. наук. пр. – Львів : ІРД НАНУ, 1995. – С. 4–13.
6. Бондарчук, М.К., Джурик, Х.Б. та Вівчар, О.Й., 2021. Оцінювання фінансової діяльності територіальних громад. In: V. Shpak and S. Tabachnikov, eds. Scientific research of the XXI century. Sherman Oaks: GS publishing service. Vol. 2, pp.56-60.
7. Васьківська К.В., Пелехатий А.О., Галімуков Ю.О., Лозінська Л.Д. Співробітництво територіальних громад в умовах децентралізації. Ефективна економіка. 2019. № 8. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7209> (дата звернення: 12.03.2023). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.8.1
8. Веб-сайт ООН. [Електронний ресурс] // URL : <http://www.un.org/ru/>.
9. Гелей С.Д., Рутар С. М. Політологія: Навч. посіб. – 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. 309 с. – ISBN 966-346-206-X.

10. Гоблик В.В. Роль єврорегіонів у розвитку економічного співробітництва прикордонних регіонів України та країн-членів ЄС. Економіка та держава. 2015. № 7. С. 14–17.
11. Горбатюк М. Реформа децентралізації в Україні: проблеми здійснення в умовах суспільної кризи. Політичні дослідження. 2021. №1. С. 22-40.
12. Довгаль О.В. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації. Український журнал прикладної економіки. 2018. Том 3, № 4. С. 268–279.
13. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ – ХХІ століть: нові пріоритети : монографія. Київ : Наукова думка, 2006. 511 с.
14. Енциклопедичний словник з державного управління / Уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. 820 с.
15. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - № 38. - Ст. 249.
16. Інформаційний бюлетень «Інструменти економічного розвитку місцевих громад: кращі європейські практики у сфері транскордонного співробітництва». Серія 1. Єврорегіони, ОЕС, ЄОТС. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20190035.pdf>
17. Кифяк В. Функціонування єврорегіону «Верхній Прут» та його роль в інтеграційних процесах України / В. Кифяк // Економіка України. – 2008. – № 6(559). – С. 65–72.
18. Линдюк А.О. Маркетинг територіальних громад як інструмент їх розвитку. Інтелект ХХІ. 2021. № 5. С. 77-80.
19. Мікула Н.А. Єврорегіональне співробітництво в системі транскордонної співпраці. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. № 4. С. 28–38.5.

20. Мікула Н. І. Теоретико-методологічні та практичні аспекти функціонування єврорегіонів / Н. Мікула // Регіональна економіка. – 2004. – № 4(34). – С. 53–63.

21. Мікула Н. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво: [моногр.] / Н. Мікула. – Львів: ІРД НАН України, 2004. 395 с.

22. Муніципальне право України: Підручник / В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицький, М.О. Баймуратов та ін.; За ред. В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. — К.: Юрінком Інтер, 2001. 352 с.

23. Офіційний сайт Вараської міської ради. URL : <https://varash-rada.gov.ua/index.php>.

24. Про транскордонне співробітництво : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1861-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.

25. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва 5.05.1998. Страсбург https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_520#Text

26. Сірик З.О. Ефективність використання механізмів співробітництва територіальних громад в умовах децентралізації влади Регіональна економіка 2020. №2. С.17-32.

27. Стале ендегенне зростання регіонів України в умовах децентралізації: монографія / ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України, 2019. 501 с.

28. Сторонянська І., Пелехатий А. Фінансове забезпечення розвитку сільських територіальних громад: монографія / І. Сторонянська, А. Пелехатий. – Львів: ДУ «ІРД імені М. І. Долішнього НАН України», 2014. 190 с.

29. Територіальні громади. URL : <https://decentralization.gov.ua/newgromada> (дата звернення: 05.01.2023).

30. Тимечко І.Р. Організаційно-економічне забезпечення розвитку прикордонної торгівлі : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.05 ; Інститут регіональних досліджень НАН України. Львів, 2010. 24 с.6.
31. Третій протокол до Мадридської конвенції щодо транскордонного співробітництва між територіальними громадами і владами.
32. Узун Ю. В. Співробітництво територіальних громад в Україні та програми допомоги іноземних фондів. Політичне життя. 2016. №4. С.34-46.
33. Українська дипломатична енциклопедія: , 2004. Т. 2. 812 с.
34. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. – 276 с
35. Цимбалістий В.Ф. Теорія міжнародних відносин: Навчальний посібник. 3-тє вид. стереотипне. – Львів: «Новий Світ 2000», 2006. 324 с.
36. Чепеленко А.А. Сучасні підходи до організації міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування Теорія та практика державного управління. 2020. №3(70). С. 154-161.
37. Чиж В.І., Сахно Т.А. Досвід залучення міжнародної підтримки у розвиток територіальних громад України. Проблеми системного підходу в економіці. 2020. 1(75)-2. С.18-26.
38. Beluhova-uzunova R., Shishkova M. and Hristov K., 2022. SOCIO-ECONOMIC CHALLENGES FOR REGIONS AND AGRICULTURE IN THE NEW MEMBER-STATES. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2022. Vol. 22, Issue 2. P. 89-97.
39. Ben-Caleb Egbide, Joseph Madugba, Adegbola Otekunrin, Oladipo Adenike, Fadoju, Oludare. Responsiveness of rural development to budget management attributes: Evidence from Ogun State, Nigeria. Problems and Perspectives in Management. 2022. Vol. 20, Issue 1, P. 1-13. doi:10.21511/ppm.20(1).2022.01

40. Boiko V. Threats to economic mechanism functioning of rural areas development: structural and functional aspects. *Actual Problems of Economics*. 2016. Volume 182. Issue 8. P. 195-204.
41. Davydenko, Nadiia, Natalia Wasilewska, Svitlana Boiko, and Mirosław Wasilewski. 2022. "Development of Rural Areas in Ukraine in the Context of Decentralization: An Empirical Study" *Sustainability* 14, no. 11: 6730. <https://doi.org/10.3390/su14116730>
42. EGTS monitoring report 2018–2019. European Committee of the Regions. URL: <https://portal.cor.europa.eu/egtc/ressources/Documents/CoR-EGTC-monitoring-report-nal-study-2019.pdf>.
43. Hamel S., Giroux R. FCM MUNICIPAL PARTNERSHIPS – A Practical Guide to Successful Municipal Cooperation. Third Edition. Federation of Canadian Municipalities, 2004, ISBN: 0-919080-64-2.
44. Kurowska-Pysz J, Szczepańska-Woszczyzna K. The Analysis of the Determinants of Sustainable Cross-Border Cooperation and Recommendations on Its Harmonization. *Sustainability*. 2017; 9(12):2226. <https://doi.org/10.3390/su9122226>.
45. Khirivskyi, R., Petryshyn, L., Pasichnyk, T., Brukh, O., Bernatska, I. & Kucher, L. (2020). Assessment and Forecast of the Efficiency of Use of the Financial Resources of Amalgamated Territorial Communities in the Context of European Integration. *European Journal of Sustainable Development* 9(3), 607. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n3p607>
46. Lyndyuk, A., Boiko, V., Bruh, O., Olishchuk, P., & Rurak, I. (2023). Development of international cooperation of the borderline territorial communities of Ukraine with the EU countries under martial law. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 5(52), 244–255. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4161>.
47. M.Dziamulych, S.Petrukha, V.Yakubiv, O.Zhuk, O Maiboroda, S Tesliuk, A.Kolosok. Analysis of the socio-demographic state of rural areas in the system of their sustainable development: a case study of Ukraine. *Scientific Papers*

Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2021. Vol. 21, Issue 4. . P. 223-234.

48. Petrushenko, Y., Ventsel, V., Garbuz, V., Kolomiets, U., & Duranowski, W. Innovations in management of fiscal equalisation: decentralisation reform. Marketing and Management of Innovations., Vol. 11, Issue 1, 2020. P. 208-221 <https://doi.org/10.21272/mmi.2020.1-17>

49. Regulation (EC) 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) / [Electronic resource] Mode of access : [http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/dect/ce_1082\(2006\)_en/pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/dect/ce_1082(2006)_en/pdf).

50. UN-HABITAT. — [Электронный ресурс] // URL : <http://www.unhabitat.org><http://www.un.org/ru/>.

51. Vazonienė G., Wojewódzka-Wiewiórska A. Territorial dimension of rural population wellbeing: cases of Lithuania and Poland. Economics & Sociology. 2021. Vol. 14, No. 4. P. 167-185.